

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Psykologprogrammet

"Känner du dig som man eller kvinna?" "Nej!"

*Om upplevelser av könsidentitet och könsinkongruens i en icke-
klinisk population*

John Diskin Wetter & Ella Leiram

Psykologexamensuppsats vt 2017

Handledare: Anna Lindqvist
Examinator: Lars-Gunnar Lundh

Abstract

An internet-based survey with 823 participants explored the possibility of finding variations in gender identity that lay outside the gender binary, whether any experiences of gender incongruence were present, as well as how two measures of gender identity were related to one another. This was explored in a non-clinical sample. Gender identity was defined as "the gender one feels like". The study was comprised of self-report inventories (the Multi-GIQ and the BSRI) which measured gender identity from two different theoretical perspectives, as well as how important gender identity was for the participant, and demographic information. The results showed that a majority of the participants identified as (cis-)women and (cis-)men. However, a large proportion of the participants identified as individuals with a transgender/non-binary identity. Also, a certain degree of variation in terms of experiences of gender identity as well as experiences of gender incongruence were found among the participants with cis-identity. Significant differences between the cis-groups (women and men) and the transgender/non-binary group in terms of gender identity and gender incongruence, as measured by the Multi-GIQ and the BSRI, were observed. The two measures of gender identity covaried with self-defined gender identity but it was concluded that they measured different aspects of gender identity. This finding supports the notion of gender identity as a complex and multi-faceted concept. The implications of a more nuanced and non-binary perspective on gender identity within the field of psychology were discussed.

Keywords: gender identity, gender incongruence, gender dysphoria, Multi-Gender Identity Questionnaire, Bem Sex-Role Inventory, gender differences, non-binary gender identity

Sammanfattning

En internetbaserad enkätstudie med 823 deltagare undersökte huruvida det gick att finna variationer i könsidentitet som överskred en binär syn på könsidentitet, om det fanns upplevelser av könsinkongruens i en icke-klinisk population samt hur två mått på könsidentitet förhöll sig till varandra. Detta undersöktes i en icke-klinisk population. Könsidentitet definierades som ”vilket kön en känner sig som”. Studien bestod av självskattningsformulär (Multi-GIQ och BSRI), vilka mätte könsidentitet utifrån två olika teoretiska utgångspunkter, såväl som hur viktig ens könsidentitet är för en, samt demografisk information. Resultaten visade att majoriteten av deltagarna identifierade sig som (cis-)kvinnor eller (cis-)män. En stor andel av deltagarna identifierade sig dock som individer med transidentitet/icke-binär identitet. Dessutom återfanns variationer i upplevelsen av könsidentitet samt upplevelser av könsinkongruens i någon utsträckning bland deltagare med cisidentitet, emellertid i högst utsträckning hos deltagare med en trans-/ickebinär identitet. Signifikanta skillnader fanns mellan cisgrupperna (kvinnor och män) och trans-/ickebinära gruppen i könsidentitet samt könsinkongruens såsom det mättes med Multi-GIQ och BSRI. De två måtten på könsidentitet samvarierade med självdefinierad könsidentitet men konstaterades mäta olika aspekter av könsidentitet. Detta fynd ger stöd åt idén om könsidentitet som ett komplext och mångfacetterat koncept. Implikationer av en mer nyanserad och ickebinär syn på könsidentitet inom fältet psykologi diskuteras.

Nyckelord: könsidentitet, könsinkongruens, könsdysfori, Multi-Gender Identity Questionnaire, Bem Sex-Role Inventory, könsskillnader, ickebinär könsidentitet

Tack!

Tack till våra pilotdeltagare som bidrog med feedback och engagemang medan vi ännu låg i startgrupparna för projektet.

Tack till vår familj och vänner för ert stora stöd under vårens arbete!

Tack till Café Ilias och Karna på Socialhögskolan! Elna, Pernilla, Silva, Bianca, Karna och Ilias! Era glada tillrop och ert aldrig sinande förråd av briemackor, Lunds bästa kaffe och english breakfast-te har hållit vår motivation uppe under arbetet.

Och sist men inte minst, ett stort tack till vår handledare Anna Lindqvist för kontinuerlig vägledning och fantastiska råd och stöd. Utan dig, ingen uppsats!

Innehåll

Introduktion	2
Binaritet, essentialism och könsrelaterade normer	2
Människans benägenhet att kategorisera.	6
Könsrelaterade normer inom psykologin	7
Könsidentitet och könsinkongruens.....	9
Tidigare forskning om könsidentitet som något ickebinärt	11
Sammanfattning och vikten av vidare forskning	14
Syfte.....	15
Frågeställningar	16
Metod	16
Mätinstrument.....	16
Multi-Gender Identity Questionnaire.....	17
Bem Sex Role Inventory.....	18
Collective Self-Esteem Scale.....	19
Demografiska variabler.....	19
Pilotstudie	20
Etiska överväganden.....	21
Procedur och rekrytering av deltagare.....	21
Dataanalys	22
Uppdelning i grupper utifrån självdefinierad könsidentitet.	22
Analysmetod och analyser.....	23
Analyser på demografi.....	23
Analyser för att avgöra delskalor i Multi-GIQ	24
Analyser för att besvara frågeställningarna	25
Resultat	26
Demografi.....	26
Frågeställning 1 - Variationer i upplevelser av könsidentitet.....	29
Känna sig som kvinna.....	29
Känna sig som man.....	29
Känna sig som kvinna och Känna sig som man	29
Känna sig som både kvinna och man eller inget av det.....	30
BSRIs kategorier.....	31
Gruppjämförelse	32

Frågeställning 2 - Upplevd könsinkongruens	33
Upplevd könsinkongruens hos deltagare med tilldelat juridiskt kön kvinna	33
Upplevd ansträngning (performativitet) för att vara kvinna för deltagare med tilldelat juridiskt kön kvinna	34
Upplevd könsinkongruens hos deltagare med tilldelat juridiskt kön man	35
Upplevd ansträngning (performativitet) för att vara man hos deltagare med tilldelat juridiskt kön man	35
Frågeställning 3 - Förhållandet mellan Multi-GIQ och BSRI	36
3a. Samband mellan BSRI och Multi-GIQs kvinnoskala	36
3b. Samband mellan BSRI och Multi-GIQs mansskala	38
Diskussion	40
Förekomsten av variationer i könsidentitet som överskrider eller nyanserar de binära könskategorierna	40
Skillnader mellan självdefinierade könsidentiteter i upplevelsen av att vara kvinna och/eller man samt deltagarnas förhållande till maskulinitet och femininitet	41
Förekomsten av könsinkongruens i vårt urval och samvariation med självdefinierad könsidentitet	42
Förhållandet mellan Multi-GIQ och BSRI	44
Studiens styrkor och begränsningar	46
Etiska överväganden	48
Framtida forskning	48
Konklusion	49
Referenser	51
Bilaga 1. Multi-Gender Identity Questionnaire	59
Bilaga 2. Delskalor och items i Multi-GIQ	62

Från att vi är små barn får vi lära oss att det finns två kön: Man och kvinna. Kön har historiskt sett beskrivits vara fullständigt biologiskt determinerat och binärt, och kvinnor och män har beskrivits vara essentiellt olika gällande exempelvis karaktärsdrag och intressen (Bem, 1993; Drescher, 2010). Eftersom de flesta kvinnor känner sig som kvinnor och de flesta män känner sig som män har kön tänkts vara som två motsatta poler där kvinnor befinner sig på ena sidan och män på andra (Deogracias et al., 2007). Idén om att kön också formas av sociala processer, med det tillhörande begreppet genus (*gender*), lanserades först på 50-talet av psykologen och sexologen John Money och har senare under 60-talet vidareutvecklats av psykiatriprofessorn Robert Stoller (Drescher, 2010; Germon, 2009).

Också psykologin som vetenskap har präglats av en binär syn på kön. Kön behandlas i psykologin idag oftast som något endimensionellt där en får kryssa i ”man” eller ”kvinna”, eller möjligtvis (men fortfarande ganska sällan) ”annat” (se exempelvis Statistiska Centralbyrån [SCB], 2004). Det har visserligen konstaterats att tilldelat juridiskt kön och vilket kön en identifierar sig som inte behöver ligga i linje med varandra, men att vara kvinna eller man ses oftast på som ett antingen eller (Joel, Tarrasch, Berman, Mukamel & Ziv, 2014). Men är det verkligen så enkelt? I dag ingår fler aspekter inom ramen för könsbegreppet såsom juridiskt kön, biologiskt kön och könsidentitet, där könsidentitet definieras som något frikopplat från biologiska antaganden för att beskriva vilket kön personen känner sig som (1177 Vårdguiden, 2016; Riksförbundet för sexuellt likaberättigande [RFSL], 2015). Det är denna definition av könsidentitet, vilket kön en individ känner sig som, som vi utgår från i denna uppsats. De upplevelser som transpersoner och personer med ickebinär könsidentitet har av kön antyder att det inte är så enkelt att anta kön är en binär kategori, eftersom de inte passar in i denna dikotoma idé. Att inte konformera till den traditionellt binära synen på kön medför att dessa individer ofta diskrimineras och utsätts för kränkande behandling, något som kan ställas i relation till den betydligt sämre psykiska hälsa denna grupp har jämfört med resten av befolkningen (Kulturdepartementet, 2014; Larsson, Lilja & Fossum, 2008; Roth, Boström & Nykvist, 2006).

I en studie från 2014 undersöker Joel och kollegor om det är möjligt att mäta könsidentitet och aspekter av könsinkongruens (dvs. en upplevelse av att olika aspekter av ens kön, såsom biologiskt kön och könsidentitet, inte överrensstämmer) på ett mer dimensionellt och ickebinärt sätt. Detta är, enligt både vår och Joel med kollegors (2014) vetenskap, en av de första studierna att undersöka könsidentitet och könsinkongruens på detta vis samt den första

att undersöka det i en icke-klinisk population (i kontrast till en grupp som sökt hjälp för köndidentitetsproblematik). Få studier har gjorts på hur könsidentitet och könsinkongruens upplevs i en icke-klinisk population (Deogracias et al., 2007).

Aktuell studie tar utgångspunkt i dessa än så länge fåtaliga psykologiska studier som behandlar könsidentitet som något icke-binärt, och avser att undersöka huruvida det går att finna ickebinära variationer i könsidentitet samt könsinkongruenta upplevelser i en icke-klinisk population, i ett samhälle som främst ser på kön som något binärt och tidigt i utvecklingen etablerat och stabilt. För att undersöka detta används två mätinstrument vilka bägge operationaliserat könsidentitet på ett ickebinärt sätt: Ett äldre (Bem, 1974) och ett nyligen konstruerat (Joel et al., 2014).

Om det går att mäta könsidentitet på ett sätt som inte utgår från binära antaganden om kvinna och man, samt om det går att finna variationer i könsidentitetsupplevelsen också bland personer som identifierar sig med det juridiska kön de tilldelats vid födseln (s.k. *cispersoner*), så skulle detta kunna öppna upp för och leda till en mer inkluderande syn på könsidentitet och kön. Det skulle utmana vårt samhälles och psykologins syn på könsidentitet som två ömsesidigt uteslutande entiteter eller identiteter och bidra till ett närmande mot den mer nyanserade bild av könsidentitet som presenterar sig bland individer i dagens moderna samhälle. Vårt syfte med denna studie är därför att problematisera hur den binära könsnormen uttrycks i psykologiska mätinstrument genom att undersöka om det går att mäta könsidentitet på ett ickebinärt sätt. För att förstå kontexten i vilken studien befinner sig och hur de olika begreppen hänger samman är det nödvändigt med en introduktion. Nedan presenteras en bakgrund till studien, viktiga begrepp samt bakgrunden till de mätinstrument som används i studien.

Introduktion

Binaritet, essentialism och könsrelaterade normer

Det finns två idéer som präglar den moderna världens syn på kön på ett djupt och genomgående sätt vilka sträcker sig över närmast alla kända kulturer. Dessa två djupt rotade antaganden är dels idén om binaritet som nämnts inledningsvis, det vill säga att kön består av de två ömsesidigt uteslutande kategorierna man och kvinna, dels en essentialistisk syn på kön som uttrycker att de binära könskategorierna på ett grundläggande sätt skiljer sig från varandra (Bem, 1993; Bohan, 1993; Carrera, DePalma & Lameiras, 2012; Forbes, 2014;

Hare-Mustin & Marecek, 1994; Kimmel, 2011; McGeeney & Harvey, 2015). Dessa antaganden yttrar sig genom att kvinnor och män behöver förhålla sig till könsrelaterade normer som talar om till exempel vilka beteenden som är önskvärda (t.ex. i relation till konsumtion), vilka livsval de ska göra och på vilka sätt de ska uttrycka sig känslomässigt (Bem, 1993; Drescher, 2010). Det rör allt från vad kvinnor förväntas ha för parfym till huruvida män förväntas uttrycka sina känslor öppet. Människan som social varelse gör också distinktioner mellan manliga och kvinnliga saker och kan därmed kalla något för en herrtoalett eller damcykel, trots att funktionen för sakerna är densamma oberoende av kön. Kön fungerar som ett filter genom vilket vi förstår våra upplevelser och attribuerar mening, och vi förhåller oss konstant till idéer om vad en man eller en kvinna är genom att tillskriva oss själva och andra människor könade tolkningar av såväl våra tankar som vad vi säger och gör (Bem, 1993; Drescher, 2010; Kimmel, 2011; Shields, 2008).

Könskategorierna antas få konsekvenser för vidmakthållandet av ojämlikhet (se t ex Eagly & Wood, 2013; Magnusson & Marecek, 2010; Westbrook & Saperstein, 2015, för en diskussion), bland annat inom arbetslivet (Gaucher, Friesen & Kay, 2011). Sociologen Barbara Risman (1998) ser ursprunget till ojämlikheten mellan kvinnor och män som rotad i denna essentialistiska syn på kön: ”The very creation of difference is the foundation on which inequality rests” (s. 25). Genom historien har ett binärt sätt att se på kön uttryckt sig som tydligast genom androcentrism, det vill säga att män och manliga upplevelser betraktas som en slags mänsklig neutral standard eller norm, där maskulinitet ges prioritet och värderas högre, och från vilken kategorin ”kvinna” och kvinnliga upplevelser avviker (Bem, 1993; Hegarty, 2006; Hegarty & Buechel, 2006; Miller, Taylor & Buck, 1991; Stark, 2008). Att avvika från de könsrelaterade normer som produceras av en binär, essentialistisk uppfattning av kön kan därtill leda till att ens person, beteenden eller sammanhang kan bli ifrågasatta (West & Zimmerman, 1987). Att bli ifrågasatt eller kritiserad på dessa grunder är inte något som exklusivt görs mot kvinnor, även män blir ifrågasatta då de frångår ideal kring maskulinitet, exempelvis genom att inte arbeta eller att genom att ta hand om barn och hushåll (Hill, 2007; Vonk, 2003). För att framstå som kvinna eller man i samhällets ögon krävs emellertid inte bara att de biologiska och beteendemässiga attributen är närvarande, det krävs även att en har rätt sexuell läggning (Ambjörnsson, 2006; se även Ansara & Hegarty, 2014). I den resulterande heteronormen förutsätts att en individ är attraherad till den av de binära könskategorierna som en inte själv tillhör, och att inte göra detta betraktas som avvikande.

Att, genom exempelvis homosexualitet eller bisexualitet, avvika från de normativa kopplingarna mellan kön och sexualitet resulterar i det att en uppfattas som mindre av en "riktig" kvinna eller man, eller att en uppfattas ha en svagare könsidentitet jämfört med om en hade varit heterosexuell (Ambjörnsson, 2006; Joel et al., 2014; Vonk, 2003).

Ytterligare ett sätt på vilket samhället reproducerar antaganden kring binäritet och essentialism är genom *cisnormativitet*. Cisnormativitet är en term som beskriver just antagandet om att alla individer går att kategorisera utifrån två ömsesidigt exkluderande köns kategorier (Ansara & Hegarty, 2014; Blumer, Ansara & Watson, 2013). Dessutom ingår i detta antagande att köns kategoriseringen kan göras utifrån visuella intryck av en person – det finns en förväntan på att individers kroppar, uttryck och beteenden ska överensstämma med vilken köns kategori de tillhör. Det är på detta sätt vi "gör" kön, genom att ständigt dela in individer vi möter i en av två kategorier, oberoende av vilken könsidentitet de själva anser sig ha (Richards et al., 2016; Westbrook & Saperstein, 2015; Westbrook & Schilt, 2014). Cisnormativitet får till följd att individen indirekt nekas rätten att själv definiera sin könsidentitet (Ansara & Hegarty, 2014; Blumer et al., 2013).

Cisnormativitet är något som påverkar hela samhället, men som kanske tydligast påverkar transpersoner. Att vara trans kan definieras som att inte alls eller delvis inte identifiera sig med det kön en blivit tilldelad vid födseln (RFSL, 2015). Transpersoners upplevelser brukar kontrasteras mot att vara cisperson, vilket innebär att olika aspekter av kön såsom juridiskt tilldelat kön, kropp, könsuttryck och könsidentitet stämmer överens med varandra (1177 Vårdguiden, 2016; Forbes, 2014; Keener, 2015). Transpersoners könsidentitet kan vara binär eller ickebinär där en individ med en ickebinär könsidentitet befinner sig bortom ett binärt förhållande till kön, till exempel genom att varken definiera sig själv som kvinna eller man. I en studie av Bockting (2008) där deltagare ombads definiera sin könsidentitet gavs ett flertal ickebinära definitioner såsom exempelvis "Bigender", "Shemale", "3rd gender" och "Gender queer" (s. 214).

Det finns omfattande forskning som visar på att transpersoner har betydligt sämre psykisk hälsa och upplever större ojämlikhet än Sveriges befolkning i övrigt, något som främst anses bero på kränkande bemötande, trakasserier, diskriminering, hot om våld och våldsutsatthet (Kulturdepartementet, 2014). Anmälningar av den här typen av diskriminering är dock få och det har konstaterats att mörkertalen är stora (Roth et al., 2006). Även forskning från USA visar att transpersoner är mycket utsatta, med en dubbelt så hög arbetslöshet jämfört

med befolkningen i stort, där 97 % någon gång har upplevt trakasserier eller blivit illa behandlade på jobbet och 19 % har varit eller var hemlösa (Nadal, 2013). Transpersoner är också mindre benägna att ha ett aktivt liv samt att våga röra sig fritt när de är ensamma och ute (Roth et al., 2006). I Sveriges befolkning i genomsnitt har 5 % någon gång försökt att ta sitt liv, något som står i skarp kontrast till att 50 % av alla transpersoner någon gång har övervägt att ta sitt liv och att ca 20 % har gjort suicidförsök. Endast en tiondel av transpersonerna i statistiken från Folkhälsomyndigheten från 2006 (Roth et al., 2006) uppger att de kan leva enligt sin könsidentitet. I en intervjustudie från 2016 som gjorts av Folkhälsomyndigheten beskriver transpersoner att de ofta bemöts av oförståelse, ifrågasättande och kränkningar i förhållande till sin könsidentitet och att de ofta tvingas förklara eller rättfärdiga den för vårdpersonal (Folkhälsomyndigheten, 2016). Transpersoner beskriver att deras upplevelser i mötet med sjukvården präglas av "...normativa förväntningar på en binär könsidentitet liksom på heterosexualitet samt avsaknad av vård med fokus på sexuell hälsa" (s. 9). Transpersonen och sociologiforskaren Betsy Lucal (1999) beskriver exempelvis hur hennes eget "gender bendning" medför negativa konsekvenser för hennes mående genom att hon inte kan välja bort att andra ständigt placerar in henne i en av två kategorier.

Rapporterna om transpersoners upplevelser kan indikera att acceptansen i samhället för könsidentitetsupplevelser som överskrider binaritetsramen är låg. Flertalet populationsstudier indikerar att transfobiska uppfattningar är vitt spridda hos allmänheten, något som yttrar sig till exempel i att transpersoner anses vara olämpliga att utföra vissa arbeten (Mitchell & Howarth, 2009). Det är troligt att diskriminering och patologisering har sin grund i att transpersoner avviker från den binära könsnormen, och att detta leder till både ett osynliggörande och diskvalificerande av deras upplevelser (Ansara & Hegarty, 2014; Davidmann, 2010). Detta indikerar att det finns en förväntan om att transpersoner ska fogas in i den "normala" populationen istället för att deras upplevelser synliggörs och accepteras. En enkätstudie genomförd i Storbritannien fann att personer som yttrade ett motstånd mot transpersoners rättigheter i högre utsträckning bland annat hade uppfattningar om att endast två kön är möjliga och att kön är något biologiskt determinerat (Tee & Hegarty, 2006). En annan studie genomförd i USA fann att negativa attityder mot transpersoner hade samband med ett binärt synsätt på kön samt med brist på kontakt med sexuella minoriteter (Norton & Herek, 2013).

Människans benägenhet att kategorisera. Hur kan dessa psykologiska normer vara så förhärskande i samhället? Kahneman & Miller (1986) har inom psykologin kallat de mentala representationer som uppstår till följd av människans ständiga meningsskapande processer för *kategori-normer (category norms)*. Normers funktion är att underlätta tolkande av erfarenhet och att förvara eller representera kunskap. De skapas och förstärks efterhand, efter att upplevelser har inträffat. Kategori-normer försvagar attributen hos de exemplar (av t.ex. individer) som inkluderas i en kategori så att de ska likna varandra i högre utsträckning, och förstärker framträdande attribut hos de exemplar som exkluderas ur kategorin (Hegarty & Buechel, 2006). För att bevara våra förenklade kategorier (stereotyper) intakta och undvika kognitiv inkongruens, arbetar vi ständigt med att jämföra exemplar vi stöter på med kategorin (sk. *referencing* enl. Vonk, 2003). Exempelvis tittar vi på hur “traditionell eller otraditionell” ett exemplar är i förhållande till sin kategori, ex. är detta en manlig man eller en “mesig” man?

Applicerat på köns kategorier såsom kvinnor och män kan denna modell delvis förklara cisnormativitet och androcentrism (Ansara & Buechel, 2006; Vonk, 2003). Individer bedömer på vilket sätt kvinnor liknar varandra och på vilket sätt kvinnor och män skiljer sig åt och därigenom förstärks binäriteten. Män utgör i detta (som tidigare omnämnt) normen och kvinnans avvikande upplevelse eller beteende från denna norm blir därför också det som ska förklaras. Att rikta uppmärksamheten mot det som avviker kan vara stigmatiserande för den grupp som uppmärksamheten riktas mot, eftersom denna då måste förklara varför den avviker. Det kan upplevas som förnedrande, eller skapa känslor av hjälplöshet och ilska (Miller et al., 1991). Ju större skillnaden är mellan två kategorier, desto mer avvikande framstår de som inte utgör normen. Att ställa en grupp i kontrast mot en annan mer normnära grupp kan påverka och styra vilka frågor som ställs inom forskning, vilket i sin tur påverkar vilka slutsatser som dras om människors beteende (Miller et al., 1991).

Sammantaget är det tydligt att ett negativt och intolerant samhälleligt bemötande är en stor bidragande orsak till transpersoners psykiska ohälsa. Kulturdepartementet (2014) och Larsson och kollegor (2008) lyfter att det finns ett stort behov av normaliserande av transpersoners upplevelser och av ett ökat fokus på normkritiskt arbete (bland annat inom vård, hälsa och sociala tjänster) för att belysa de negativa strukturer och normer som finns kring könsidentitet, kön och sexualitet, och att motverka utanförskap och diskriminering. American Psychological Associations (APA) nyligen författade riktlinjer gällande icke-

diskriminering och transpersoner, könsidentitet och könsuttryck beskriver därtill att psykologer genom sitt arbete har möjlighet att hjälpa till att motarbeta diskriminering både på en samhälls- och individriktad nivå (Anton, 2009). Som psykologstudenter vill vi med vår examensuppsats bidra till detta.

Könsrelaterade normer inom psykologin

Ett binärt könsessentialistiskt tänkande genomsyrar inte bara samhället utan också vetenskapliga fält såsom psykologin och präglar flera områden inom detta. Inom utvecklingspsykologin har utvecklingen av individens könsidentitet länge beskrivits vara oföränderlig och biologiskt determinerad. *Könskonstans* (*gender constancy*) har beskrivits som en insikt som barn har tagit till sig när de närmar sig skolåldern om att de *antingen* är en pojke eller en flicka hela tiden, och efter att denna har uppnåtts antas könskodat beteende formas av denna insikt (Berk, 2010). En utveckling mot en sammanhängande universell *core gender identity* har ansetts innebära en normalutveckling, och avvikelser har setts på som tillfälliga eller som patologiska om de kvarstår (Joel et al., 2014). Binäritet och essentialism syns i Kohlbergs teori från 1966 om kognitiv utveckling och kön, där han argumenterade för att (binär) könsidentitet och (binära) köns kategorier är naturliga och oundvikliga, eftersom barn redan tidigt på ett preoperationellt stadium kategoriserar kvinnor och män (Kohlberg, 1966). Bem (1993) kritiserar senare detta antagande och menar att köns kategorier inte är mer primära än andra sociala kategorier, men att köns polariserande krafter runt barnet under dess tidiga utveckling gör kategorierna mer tillgängliga på ett känslomässigt och perceptuellt plan.

Den binära och essentialistiska synen på kön visar sig även tydligt i könsskillnadsforskning (Hare-Mustin & Marecek, 1994), där psykologin historiskt har försökt beskriva och jämföra kvinnors och mäns psykologiska egenskaper (se t ex Barker & Richards, 2015; Magnusson & Marecek, 2010; McGeeney & Harvey, 2015 för en diskussion). De förklaringsmodeller som under lång tid presenterats i relation till detta har tagit fasta på en orubblig, från födseln fastlagd binär biologi som historiskt dessutom beskrivit kvinnan som mindre intelligent, passiv och till för mannen (Bohan, 1993; Magnusson, 2003).

Könsskillnader och iden om två binära kategorier är något som fortsatt studeras och understryks i modern psykologisk forskning (Eagly, Eaton, Rose, Riger & McHugh, 2012; Magnusson & Marecek, 2010; McGeeney & Harvey, 2015; Parlee, 1996). Föremål för denna typ av studier har varit allt från hjärnstorlek, attityder, lekbeteende på förskolan, språk,

hormoner, aggressivt beteende, hjälpsamt beteende och ledarskapsstil till visuospaciala förmågor och självkänsla (Hyde, 2005; McGeeney & Harvey, 2015). Det har anförts, framförallt i populärpsykologiska sammanhang, att de sammantagna fynden i könsskillnadsforskning visar att kvinnor och män är väsensskilda från varandra och denna forskning har också använts för att förklara och berättiga samhällsliga orättvisor: Bristande jämlikhet ses som ett resultat av en essentiell skillnad mellan kvinnor och män (Baumeister, 1988; Hare-Mustin & Marecek, 1994; Hyde, 2005; Magnusson & Marecek, 2010). Detta har skapat en motreaktion inom psykologisk forskning där könsskillnadsforskning har bedrivits med en feministisk ambition att istället antingen påvisa att skillnaderna mellan könen på olika områden är oväsentliga, eller att finna områden där kvinnor presterar bättre än män. Båda dessa ansatser utgår ifrån premissen att kvinnor och män är tillräckligt homogena grupper för att resultaten ska kunna generaliseras till dessa två kategorier. En sådan binär utgångspunkt har i sin tur ifrågasatts av forskare inom genuspsykologi, som menar att skälen till att anta könskategoriernas homogenitet är otillräckliga för att denna forskning ska vara meningsfull (Magnusson & Marecek, 2010). Könsskillnadsforskningens utgångspunkter kompliceras ytterligare av att deltagare och observatörer kan skilja sig åt i hur de uppfattar deltagarens könstillhörighet (Eagly & Riger, 2014).

Psykologisk könsskillnadsforskning har därtill kritiserats för att vara androcentrisk (Bohan, 1993). Detta visar sig genom att förklaringar av könsskillnader fokuserar mer på kvinnor än på män – det är alltså kvinnan som skiljer sig från den manliga normen (Hegarty & Buechel, 2006). Denna skillnad märks också visuospacialt i utformningen av forskningsartiklar: Tabeller och grafer tenderar att visa mäns data före kvinnors data, undantaget forskning som fokuserar på föräldraskap, där moderns data tenderar att presenteras före faderns. Detta ligger i linje med den heteronormativa synen på föräldraskap, där en kvinna och en man tillsammans är föräldrar och där de förväntas ha olika roller i föräldraskapet.

Också cisnormers närvaro inom psykologisk forskning har studerats och demonstrerats, bland annat av Ansara och Hegarty (2012), som undersökte 94 artiklar som berörde fälten könsidentitet och könsuttryck hos barn. De fann att användandet av patologiserande språk och språk som motsäger barnens egen förståelse av sin identitet inte har minskat i frekvens mellan 1999 och 2008. Exempel på patologiserande språk kan exempelvis vara att tala om icke-normativt könsbeteende som patologiskt, att tala om interventioner som

ska ”bota” barnet eller att få det att sluta med könsöverskridande beteende. Parlee (1996) lyfter psykologins och psykologers benägenhet att kategorisera andras könsidentitet utifrån teorier och termer istället för att låta individer kategorisera sig själva, och att individer utanför eller bortom en binär modell tenderar att beskrivas som kontraster eller undantag. Också tidigare nämnda Ansara & Hegarty (2012) betonar psykologers tendens att på detta vis *felköna* och patologisera varianter av könsidentitet som ligger bortom och utanför binäriteten. Att få sin förståelse av sin könsidentitet diskvalificerad, exempelvis genom felköning, är associerat med känslor av psykologiskt illabefinnande och stigmatisering (Ansara & Hegarty, 2013; McLemore, 2014, 2016). Cisnormativa utgångspunkter medför en risk att deltagare i studier presenteras på ett sätt som motsäger deras egna upplevelser av sin könsidentitet (Westbrook & Saperstein, 2015). Moderna exempel på hur transpersoner beskrivs på ett patologiserande vis går att finna: “Psychotherapy with the objective of ‘curing’ transsexualism, in order to get the patient to accept oneself as a man or a woman, is useless with the currently available methods. The transsexual mind cannot be changed into a false gender orientation” (Capetillo-Ventura, Jalil-Pérez & Motilla-Negrete, 2015, s.54).

Könsidentitet och könsinkongruens

Det centrala studieobjektet i vår studie är könsidentitet, något som i *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5. uppl.; DSM-5; American Psychiatric Association, 2013) definieras som “...an individual’s identification as male, female, or, occasionally, some category other than male or female” (s. 451). Då vi anser att denna definition ligger för nära ett binärt synsätt och inte har lyckats finna en annan ickebinär (psykologisk) definition, väljer vi istället att utgå från en annan definition. Könsidentitet kan, enligt flera oberoende källor, definieras som “vilket kön en känner sig som” och avser då den inomkroppsliga upplevelsen av eller sensationen av kön (1177 Vårdguiden, 2016; RFSL, 2015). Vilket kön en känner sig som är inte kopplat till vilken kropp en har utan vilket kön en känner att en tillhör (1177 Vårdguiden, 2016). Könsidentiteten kan alltså variera både utanför och innanför, mittemellan och bortom de två binära könskategorierna kvinna och man. Könsidentitet kan också variera över tid (Diamond & Butterworth, 2008; 1177 Vårdguiden, 2016; Westbrook & Saperstein, 2015) och behöver inte vara kongruent med andra personers bedömningar av ens könsidentitet (Westbrook & Schilt, 2014). Att fundera kring könsidentitet som något som skulle kunna stå i kontrast till biologiskt kön kan vara en ovan tanke för många cispersoner (Drescher, 2010;

Forbes, 2014). Drescher (2010) poängterar att också cispersoner generellt sett har en tydligt förankrad känsla av könsidentitet, fastän de kanske är omedvetna om den eftersom den aldrig ifrågasätts.

Ett begrepp som står i nära relation till könsidentitet är könsdysfori. Könsdysfori definieras i DSM-5 som "...the distress that may accompany the incongruence between one's experiences or expressed gender and one's assigned gender." (American Psychiatric Association, 2013, s. 451). Detta ligger nära det mindre väl kända begreppet könsinkongruens, med skillnaden att könsinkongruens inte implicerar lidande och anses kunna upplevas utan att en person har könsdysfori. I DSM-5 har diagnosen könsdysfori ersatt den tidigare Gender Identity Disorder. Syftet med denna ändring föreslogs bl.a. vara att försöka minska stigmatisering av könsvarians som förknippas med den tidigare diagnosen (Drescher, 2010). Fokus läggs nu på lidandet som kan följa av att uppleva könsinkongruens, något som ligger i linje med DSM-5s generella diagnoskriterier, där psykiatriska diagnoser ska innebära ett lidande och en kliniskt signifikant funktionsnedsättning (American Psychiatric Association, 2013). De diagnostiska kriterierna har expanderats på så vis att det nu inte längre förutsätts att en önskar vara *det andra* könet. Istället uppfyller en individ diagnostiska kriterier om en önskar vara *något annat kön* än det en för närvarande kategoriseras som. Detta markerar en inkludering av exempelvis ickebinära identiteter, det vill säga individer som definierar sin könsidentitet mellan, bortom (dvs. inte alls med) eller med båda könskategorierna kvinna/man (definition från RFSL, 2015; även i Richards et al., 2016). Kanske innebär detta en rörelse bort från binäritetstänket mot en bredare syn på vad kön innebär.

Antalet personer, både barn och vuxna, som söker sig till könsidentitetsmottagningar för stöd och råd kring könsinkongruens och könsdysfori har ökat markant de senaste åren (Aitken et al., 2015; Frisé, Söder & Rydelius, 2017). När studier rapporterar förekomsten av könsinkongruenta upplevelser tenderar detta att göras baserat på antalet individer som söker sig till sjukvården eller könsidentitetsmottagningar för att få vård vid t.ex. könskorrigering (*Sexual Reassignment Surgery*; Aitken et al., 2015; Kuyper & Wijzen, 2014), vilket innebär att prevalensen av könsdysfori i populationen i stort är osäker eftersom epidemiologiska studier saknas (Aitken et al., 2015). Olika studier rapporterar olika hög prevalens av könsdysfori/könsinkongruens och vad det kallas för varierar. Ibland benämns det som könsdysfori, ibland GID (*gender identity disorder*), ibland "könsambivalenta" eller

könsinkongruenta upplevelser. Detta exempelvis beroende på om självskattningsmått används eller om det baseras på antalet individer som sökt sig till sjukvården (Kuyper & Wijzen, 2014). I DSM-5 uppskattas att ungefär 0.002-0.003 % av alla individer med tilldelat juridiskt kön kvinna och 0.005-0.014 % av alla individer med tilldelat juridiskt kön man upplever könsdysfori (American Psychiatric Association, 2013). Då förekomsten av könsdysfori undersökts hos kontrollgrupper i mindre studier har emellertid denna varit betydligt högre än vad som hade kunnat förväntas utifrån DSM-5s uppskattningar (se Joel et al., 2014 för en översikt). Eftersom inte alla som upplever könsdysfori eller könsinkongruens söker sig till sjukvården, eller ens upplever ett behov av att söka sig till sjukvården, kan det dessutom finnas ett stort mörkertal av personer med dessa upplevelser (Aitken et al., 2015; 5. uppl. American Psychiatric Association, 2013; Tebbe & Moradi, 2012;), något som nyligen genomförda studier tycks peka på (Caenegem et al., 2015; Kuyper & Wijzen, 2014). Icke-binära transpersoner är dessutom en gravt understuderad grupp inom psykologisk forskning (Richards et al., 2016). Det är troligt att tänka sig att fler hade identifierat sig som icke-binära om det hade funnits en större diskurs om ämnet, i likhet med hur personer med en homosexuell läggning har fått möjlighet att få sin identitet bekräftad allt eftersom homosexualitet har blivit mer accepterat i samhället (Richards et al., 2016). Denna tanke underbygger vårt syfte att undersöka huruvida mer ”icke-binära” upplevelser av könsidentitet kan förekomma också i en ickeklinisk population. Nedan presenteras tidigare forskning som också undersökt könsidentitet på ett mer icke-binärt sätt.

Tidigare forskning om könsidentitet som något icke-binärt

En psykologisk teoribildning som redan på 1970-talet utmanade det binära, essentialistiska tänkandet kring kön och könsidentitet inom psykologisk forskning var psykologen Sandra Bems introduktion av androgynitetsbegreppet (Bem, 1974). I den psykologiska forskning som ditintills hade bedrivits på kön och personlighet utgjorde könskategorierna två motpoler gällande egenskaper och beteenden (Magnusson, 2003). Bem (1974) ifrågasatte detta genom att föreslå att maskulinitet och femininitet inte var ömsesidigt uteslutande utan istället oberoende av varandra, och att individer kan uppvisa både maskulina och feminina drag beroende på behov och situation (Bem, 1979). Bem hade i detta framförallt två teoretiska utgångspunkter. För det första menade hon att vår kultur har grupperat en rad heterogena personlighetsegenskaper i två kategorier där respektive kategori är betraktad som

mer karaktäristisk och mer önskvärd att besitta beroende på vilken könskategori en tillhör. Dessa kategorier av tänkta maskulina och feminina egenskaper, och de förväntningar som uppstår utifrån dem, är välkända för i princip alla kulturens medlemmar. För det andra menade Bem att individer varierar utifrån hur pass mycket de betraktar dessa kategorier som ideal värda att sträva efter och hur pass mycket de anpassar sig efter dem. Med stöd i Kagan (1964, refererad i Bem, 1974) och Kohlberg (1966) anförde Bem att individer som är ”sex-typed” fränsäger sig personlighetsegenskaper och beteenden som kan förknippas med det motsatta könet för att medvetet eller omedvetet hålla sig själva i linje med en internaliserad könsnorm. Individer som i kontrast till detta kan betrakta sig själva som både maskulina och feminina, både risktagande och stillsamma, både ömsinta och dominanta beskrev Bem (1974) som ”androgyna”. Att vara sex-typed menade Bem innebär att en, genom sin strävan efter att leva upp till de ideal könsnormerna föreskriver, blir begränsad i sin beteendepertoar. Detta i kontrast till androgyna individer som är mer psykologiskt flexibla och fria att ägna sig åt både feminina och maskulina beteenden. Denna högre nivå av flexibilitet tänkte sig Bem i sin tur leda till bland annat ökat psykiskt välbefinnande (Dean & Tate, 2016).

Bem (1974) utvecklade ett självskattningsformulär, *Bem Sex Role Inventory* (BSRI), som syftade till att mäta denna androgynitet. En stor skillnad jämfört med tidigare mått på maskulinitet och femininitet var att BSRI bestod av två sinsemellan oberoende dimensioner – varje deltagare fick två resultat (ett för maskulinitet och ett för femininitet). I linje med Bems teori var det alltså möjligt att ha en hög poäng på *både* maskulinitet och femininitet, till skillnad från de tidigare instrument som utformats inom fältet (Bem, 1977). Maskulinitets- och femininitetsdimensionerna utvecklades på basis av vad som kulturellt ansågs vara adekvata egenskaper för kvinnor respektive män att besitta. BSRI förlitade sig inte på en binär syn på kön: Resultatet på BSRI utgjordes av individens personliga förhållande till maskulinitet och femininitet såsom det definierades av kulturen, oberoende av vilket kön hen identifierade sig som (Keener, 2015; Wood & Eagly, 2015a).

Bems (1974) BSRI kan sägas vara en av de främsta representanterna för en av de teoretiska traditionerna inom den psykologiska forskningen om könsidentitet, en tradition som primärt fokuserat på hur individen förhåller sig till personliga egenskaper. Dessa egenskaper definierades på förhand som stereotyp kvinnligt eller manligt associerade, utan att forskningsdeltagarna själva hade vetskap om på vilket sätt de kategoriserade sig själva utifrån sitt förhållande till dessa egenskaper (Wood & Eagly, 2015b). Mått på könsidentitet med

utgångspunkt i personlighetsegenskaper har sedermera kritiserats för att utgå ifrån en snäv och stereotyp könsuppfattning som inte fångar in den variation som finns i roller som anses manliga eller kvinnliga, samt för att dessa teorier riskerar att reproducera och förstärka könsnormer (Locksley & Colten, 1979; Schmader & Block, 2015). Dessutom har det påpekats att vad som betraktas som kulturellt adekvata maskulina respektive feminina egenskaper förändras över tid, något som också har avspeglats i en förändring i hur individer skattar sig själva på BSRI sedan dess tillkomst (Twenge, 1997). Längre var BSRI det enda psykologiska könsidentitetsmåttet som inte behandlade könsidentitet som en binär kategori.

En senare tillkommen tradition inom det psykologiska studiet av könsidentitet har i kontrast till BSRI fokuserat på hur individer placerar in sig själva i könskategorier, en idé som har sitt ursprung i social identitetsteori (Wood & Eagly, 2015b). Denna tradition utgick ifrån tanken att hur en kategoriserar sig själv som medlem i en grupp (i detta fall som medlem i en könskategori) har stor betydelse för hur en definierar sig själv (i detta fall hur en definierar sin könsidentitet; se t ex Gustafsson Sendén, Bäck & Lindqvist, 2015; Lindqvist, Gustafsson Sendén & Bäck, 2016). Denna tradition kan sägas ligga mer i linje med en definition av könsidentitet som något som individen själv definierar istället för att utgå ifrån en på förhand definierad norm (Westbrook & Saperstein, 2015). Det finns ett behov av utökad forskning på hur en bör mäta självkategorisering av könsidentitet (Keener, 2015; Wood & Eagly, 2015b). Det ska understrykas att även om både denna självkategoriserande tradition och den tradition som utgått ifrån personlighetsegenskaper (där BSRI ingår) bägge kan sägas mäta könsidentitet så har detta gjorts med olika teoretiska utgångspunkter och olika förståelse av vad könsidentitet består i.

Joel och kollegors (2014) *Multi-Gender Identity Questionnaire* (Multi-GIQ) är ett instrument som ligger i linje med den självkategoriserande traditionen och som dessutom har undersökt könsidentitet på ett icke-binärt vis. Joel och kollegor hämtade merparten av sina items från *Gender Identity/Gender Dysphoria Questionnaire for Adolescents and Adults* (GIDYQ-AA), ett frågeformulär som utvecklades av Deogracias och kollegor (2007) för att användas inom både forskning och kliniska sammanhang, i syfte att mäta könsdysfori som något dimensionellt som kan förekomma i olika hög grad. Detta i kontrast till den dikotoma bild av könsdysfori som exempelvis *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (4. uppl.; DSM-IV; American Psychiatric Association, 1994) utgick ifrån där en individ antingen uppnådde eller inte uppnådde kriterierna för diagnos (Singh et al., 2010). Ett fåtal

studier har använt GIDYQ-AA för att mäta könsidentitet i en ickeklinisk population (Bailey, Dunne & Martin, 2000; Lai, Chiu, Gadow, Gau & Hwu, 2010).

Joel och kollegor (2014) menade att det föreligger en begränsning i den mängd studier som finns där forskare, liksom Deogracias och kollegor (2007), använt sig av separata frågeformulär för kvinnor och män. Därmed har de inte undersökt om individer skulle kunna känna sig som *både* man och kvinna, eller som *mellan* eller *bortom* dessa kategorier. Joel och kollegor (2014) menade att en utgångspunkt i att deltagare förhåller sig binärt till könskategorier döljer en eventuell komplexitet i respondenternas könsidentitet och att en sådan utgångspunkt dessutom exkluderar icke-binära transpersoners upplevelser. Joel och kollegors ståndpunkt återspeglades i Multi-GIQ genom att det till skillnad från GIDYQ-AA och dylika mått inte fanns separata formulär för kvinnor och män. Joel och kollegor tog istället utgångspunkt i tanken att en individs känsla av att vara man respektive att vara kvinna kan vara oberoende av varandra och deltagarna får därmed ta ställning till frågor som är formulerade i relation till att vara man såväl som i relation till att vara kvinna. I detta märks ett släktskap mellan Joel och kollegor och Bem (1974) på så sätt att upplevelser av könsidentitet respektive könsnorm inte har antagits vara ett kontinuum med motsatta poler utan något mer komplext, där det som kulturellt definieras som motsatser i själva verket kan vara oberoende av varandra. Då Joel och kollegor (2014) provade ut Multi-GIQ på en israelisk befolkning fann de viss variation i förekomsten av upplevelser av könsidentitet och könsinkongruens. Exempelvis fann de att ca 30 % av ciskvinnor och cismän i deras sample i någon utsträckning kände sig som "det andra könet", som bägge könen eller som ingen av dem.

Sammanfattning och vikten av vidare forskning

Sammanfattningsvis kan konstateras att det i samhället finns en dominerande syn på könsidentitet som någonting som grundläggs tidigt och därefter är cementerat, binärt och som utgör en essens i en människas upplevelse. Denna syn präglar samhället och de sociala interaktionerna mellan människor i hög grad och drar en skarp gräns mellan cispersoner och transpersoner. Psykologin som vetenskapligt fält har under lång tid utgått ifrån samma typ av syn på könsidentitet, något som bidragit till såväl könsskillnadsforskningens fortsatta utbredning som till androcentrism och cismilitaritet. Dessutom har psykologin länge ignorerat att förhålla sig till de upplevelser som inte passar in i någon av de två normativt

antagna könskategorierna. Individer vars upplevelser av könsidentitet har överskridit de binära kategorierna har visserligen studerats inom psykologin men frågor som är kopplade till överskridande av könsnormskonstruktioner har närmast uteslutande behandlats som att de endast rör en minoritet snarare än att frågorna berör alla (Larsson et al., 2008). Psykologisk forskning presenterar i stort en fortsatt rigid, dikotom bild av kön trots närvaron av individer vars upplevelser motsäger denna bild. Den dikotoma synen får stora konsekvenser för individer som identifierar sig mellan eller bortom dikotomin vad gäller psykiskt mående samt möjligheter och rättigheter i samhället, men påverkar också ciskvinnor och cismäns möjligheter att röra sig utanför en könsnorm. Antalet sökande till könsidentitetsmottagningar har ökat dramatiskt bara under de senaste åren och det finns ett stort behov av att titta närmare på självkategorisering av könsidentitet på ett ickebinärt sätt och hur könsidentitet mäts, samt av att undersöka komplexiteten i begreppet (Keener, 2015).

Syfte

Vårt syfte med denna studie är att problematisera hur den binära könsnormen uttrycks i psykologiska mätinstrument genom att undersöka om det går att mäta könsidentitet på ett ickebinärt sätt. Vi vill undersöka huruvida uppdelningen mellan manlig och kvinnlig könsidentitet är så pass tydlig som mycket psykologisk forskning tycks anta. Vi vill även undersöka huruvida det finns en tydlig gräns mellan cispersoners och transpersoners/ickebinäras upplevelser av könsidentitet och könsinkongruens, eller om dessa upplevelser i själva verket återfinns i varierande grad även hos individer som definierar sig själva binärt och i enlighet med sitt juridiskt tilldelade kön (dvs. cispersoner).

För att undersöka dessa frågor använder vi oss framförallt av och Joel och kollegors självskattningsformulär Multi-GIQ (2014). Eftersom Multi-GIQ är ett nytt instrument som enbart har använts i en tidigare studie vill vi även undersöka hur det förhåller sig till BSRI, som hittills har varit det vanligaste psykologiska självskattningsformulär som utmanat en binär syn på kön. Vi vill undersöka hur dessa instrument, som har olika teoretisk bakgrund, empiriskt förhåller sig till varandra för att få kunskap om huruvida det finns några paralleller mellan dessa två icke-binära mått på könsidentitet. Ytterligare en metod vi vill använda för att besvara dessa frågor är hur individer själva definierar sin könsidentitet, och om vi på detta vis finner identiteter som ej går att foga in i en binär könsuppfattning.

Tidigare psykologisk forskning har i hög utsträckning bortsett från transpersoner som har en ickebinär könsidentitet (Richards et. al, 2016), och vår studie kan genom en inkludering av sådana könsidentiteter därmed även tjäna till att synliggöra dessa individers förhållanden till könsidentitet och könsinkongruens.

Frågeställningar

1a. Finns det variationer i upplevelser av könsidentitet som överskrider eller nyanserar de binära könskategorierna?

1b. Finns det skillnader mellan olika självdefinierade könsidentiteter i hur mycket deltagarna känner sig som kvinna och/eller man samt i hur de förhåller sig till maskulinitet och femininitet?

2. Finns det upplevelser av könsinkongruens i vårt urval? Samvarierar de med självdefinierad könsidentitet?

3a. Finns det samband mellan BSRI och Multi-GIQs kvinnoskala?

3b. Finns det samband mellan BSRI och Multi-GIQs mansskala?

Metod

För att besvara studiens tre frågeställningar användes en webbenkät. Ett bekvämlighetsurval användes där enkätstudien spreds via sociala medier och via privata kontakter. Metoden användes för att effektivt och snabbt kunna samla in data och för att data skulle samlas in på ett så standardiserat sätt som möjligt. Studien riktade inte in sig på något specifik grupp utan strävade efter ett brett urval. Metoden kunde också garantera deltagarnas anonymitet och därigenom minska risken för sociala önskvärldhetseffekter. Sådana effekter bedömdes som sannolika i studien gällande t.ex. frågan om i vilken utsträckning en bedömde att en var intresserad av genusfrågor. Vi antog dessutom att anonymiteten ökade chansen för att deltagarna skulle svara så nära sin egen upplevelse som möjligt utan extern påverkan.

Mätinstrument

Enkäten bestod av tre frågeformulär: *Multi-Gender Identity Questionnaire* (Multi-GIQ), *Bem Sex-Role Inventory* (BSRI) samt en subskala ur *Collective Self-Esteem Scale* (CSES) vilken mäter ens identifikation med en social grupp, i det här fallet ens könsidentitet.

Enkäten innefattade även demografiska variabler. Mätinstrumenten beskrivs mer ingående nedan.

Multi-Gender Identity Questionnaire. Multi-GIQ användes för att mäta självdefinierad könsidentitet samt aspekter av könsdysfori i en icke-klinisk population (Joel et al., 2014). I aktuell studie valde vi istället för könsdysfori att använda termen könsinkongruens för att beteckna upplevelser av icke-överensstämmande gällande ens könsidentitet. Detta då könsdysfori, som tidigare beskrivet, implicerar ett lidande som vår population inte nödvändigtvis upplever samt associeras till kliniska sammanhang och diagnosen med samma namn. Multi-GIQ består av 32 items som rör i vilken utsträckning individen uppfattar sig som kvinna, som man, som en kombination av båda, som varken kvinna eller man, hur nöjd individen är med sitt juridiskt tilldelade kön, i vilken utsträckning individen önskar att hen blivit tilldelad ett annat juridiskt kön, könskonformitet i termer av kläder och språk och i vilken utsträckning individen är nöjd med sin kropp i relation till sin könsidentitet. Totalt innehåller ursprungsversionen av Multi-GIQ fyra delskalor: *Känna sig som kvinna/man* (delskala 1), *Inkongruens som kvinna/man* (delskala 2), *Kvinna/Man som performativitet* (delskala 3) och *Genusperformativitet genom användning av kläder och pronomen* (delskala 4). Svartalternativen består i en skala från 1-5 med alternativen *Alltid, Ofta, Ibland, Sällan, Aldrig* och vad en individ svarar gäller för de senaste 12 månaderna (ex. *Item 2: "Under de senaste 12 månaderna, har du känt dig tillfreds med att vara man?"*) Alternativet "*Ej relevant*" ingår i de items där det enbart är möjligt för personen att utgå från sitt juridiskt tilldelade kön, dvs. antingen kvinna eller man. Svenska versioner av övriga skattningsskalor i denna studie existerade på förhand, medan Multi-GIQ översattes av författarna. Vi översatte först Multi-GIQ var för sig, varpå översättningarna jämfördes och en slutgiltig översättning tog form. I översättningen togs två items bort eftersom de var språkspecifika (*items 27 & 28*) och tre lades till. De tre som lades till (*27, 28 & 29*, se Bilaga 1) ersatte tidigare 27 och 28 och var istället utformade efter svenska pronomen. Ett exempel på detta var: *Item 29: "Hur ofta har du bett andra använda ett könsneutralt pronomen när de refererar till dig?"*. Det totala antalet items blev därmed 33. *Items 27 och 28* hade i sin ursprungliga version en han och en hon-motsvarighet men inget könsneutralt pronomensalternativ. Då svenskans pronomen hen existerar parallellt med de könade pronomenen hon och han (till skillnad från andra språk, som antingen har könade eller könsneutrala pronomen; se t.ex. Lindqvist et al., 2016) bedömdes det som rimligt att inkludera

en sådan fråga. Joel och kollegor (2014) tittar på intern reliabilitet för Multi-GIQ endast på delskalnivå då de bedömer att de olika delskalorna relaterar till olika aspekter av könsidentitet och könsdysfori. De har också korrelerat items på vissa delskalor med varandra för att undersöka sambandsstyrka när de items som ingått i en delskala varit för få för att kunna beräkna Cronbachs alpha. I likhet med Joel och kollegors tillvägagångssätt har vi undersökt intern reliabilitet utifrån Cronbachs alpha undantaget de delskalor som enbart bestod av två items där Pearsons r användes. I de analyser som följer valde vi att tolka Multi-GIQs delskala 3 som en typ av könsinkongruens, samt att utesluta delskala 4. Detta val motiveras närmare under ”Analyser för att avgöra delskalor i Multi-GIQ”. Delskalorna var *Känna sig som man* ($r = 0.89$)/*Känna sig som kvinna* ($r = 0.86$), *Upplevd könsinkongruens som man* ($\alpha = 0.88$)/*Upplevd könsinkongruens som kvinna* ($\alpha = 0.78$) samt *Man som performativitet* ($\alpha = 0.72$)/*Kvinna som performativitet* ($\alpha = 0.69$). I kontrast mot Joel och kollegor (2014) räknade vi ut ett helskalevärde för en ”kvinnoskala” och en ”mansskala”, som baserades på delskalorna ovan (se bilaga 2 för en mer detaljerad beskrivning). Cronbachs alpha för kvinnoskalan var $\alpha = 0.82$ och för mansskalan var $\alpha = 0.80$.

Bem Sex Role Inventory. BSRI användes för att mäta könsidentitet i termer av hur mycket en identifierar sig med maskulint och feminint kodade egenskaper. Persson (1999) har översatt och anpassat skalan till svenska från engelska och skalan innehåller 25 items. Instrumentet innehåller en dimension med maskulina attribut och en dimension med feminina attribut. Dessa kategoriserades från början som maskulina eller feminina av en bedömargrupp utifrån kriteriet att de maskulina eller feminina attributen skulle vara positiva/socialt önskvärda för kvinnor eller män utifrån könsnormer. Varje individ får svara på frågor om hur mycket en känner igen sig i olika påståenden om hur en är som person från 1= *Det är nästan eller aldrig sant* till 7= *Det är alltid eller nästan alltid sant*. BSRI delar upp individers resultat i fyra kategorier: *Feminin sex-typed*, *Maskulin sex-typed*, *Androgyn* och *Odifferentierad*. Varje individ placeras in i en kategori baserat på sina svar på dimensionerna, vilken då talar om hur mycket en liknar eller skiljer sig från en från samhället internaliserad könsnorm. Tillvägagångssättet innebär att varje individs medelvärde på maskulinitetsdimensionen respektive femininitetsdimensionen beräknas. Dessa siffror jämförs sedan med helgruppens medelvärde på maskulinitetsdimensionen och helgruppens medelvärde på femininitetsdimensionen. Om en individ ligger under gruppens medelvärde (lågt) på femininitetsdimensionen och över gruppens medelvärde (högt) på maskulinitetsdimensionen

kategoriseras denna som Maskulin sex-typed. En individ med lågt på maskulinitetsdimensionen och högt på femininitetsdimensionen kategoriseras som Feminin sex-typed. En individ med lågt på bägge dimensionerna kategoriseras som Odifferentierad och en individ med högt på bägge dimensionerna kategoriseras som Androgyn. Cronbachs alpha för vårt urval på den maskulina dimensionen var $\alpha = 0.86$ och $\alpha = 0.84$ på den feminina dimensionen. Dessa värden är jämförbara med de som funnits i Perssons (1999) adaption av BSRI för en svensk population ($\alpha = 0.82$ för den maskulina dimensionen och $\alpha = 0.81$ för den feminina dimensionen).

Collective Self-Esteem Scale. CSES är en validerad subskala som kan användas för att bedöma individens identifikation med sin egen könsidentitet (se t.ex. Gustafsson Sendén et al., 2015; Lindqvist, et al, 2016). Skalan användes ursprungligen som ett mått på *collective identity* (Luhtanen & Crocker, 1992). *Collective identity* och *collective self-esteem* definieras av Luhtanen och Crocker (1992) som "The aspects of identity that have to do with memberships in social groups and the value placed on one's social groups" (s. 303) och kan förutom kön appliceras på till exempel etnicitet och religion. Skalan innehåller fyra items. I denna skala svarar deltagaren på hur viktig hens könsidentitet är för hen utifrån påståenden såsom "*Min könsidentitet är en viktig del av min självbild*" och får indikera från 1-5 från svarsalternativet "*Håller inte alls med*" till "*Håller helt med*". Den interna reliabiliteten för CSES var $\alpha = 0.78$.

Demografiska variabler. Utöver detta samlades de demografiska variabler in som bedömdes relevanta för studien. Demografin samlades in för att kunna beskriva vårt urval, samt få en översikt över relevanta bakgrundsfaktorer hos deltagarna för att kunna undersöka huruvida dessa var av betydelse för resultatet. De demografiska variablerna var ålder, tilldelat juridiskt kön, självdefinierad könsidentitet, sexuell läggning, huruvida individen varit i kontakt med en könsidentitetsmottagning och vilket pronomen deltagarna önskade skulle användas om dem. Deltagarna fick ange dessa variabler i fritext. De angav också om de bodde på landsbygden, i tätort eller i storstad samt utbildningsnivå och sysselsättning. Svarsalternativen till dessa tre variabler utformades enligt SCBs rekommendationer för insamlande av bakgrundsfrågor (2004). För boendeform var svarsalternativen *landsbygd*, *tätort* eller *storstad*, där storstad definierades som en tätort med fler än 100 000 invånare. Svarsalternativen för högsta genomförda utbildningsnivå var 1. *Grundskola, Folkskola, Realskola eller liknande*, 2. *2-årig gymnasieutbildning eller fackskola*, 3. *3 - eller 4-årig*

gymnasieutbildning, 4. Universitets- eller högskoleutbildning, kortare än tre år och 5. Universitets- eller högskoleutbildning, tre år eller längre. Svartalternativen för sysselsättning var 1. Arbetar som anställd, 2. Egenföretagare, 3. Studerande, 4. Pensionär (ålders-, avtals-, sjuk-, och förtidspensionär), 5. Långtidssjukskriven (mer än tre månader), 6. Tjänstledig eller föräldraledig, 7. Arbetssökande eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd, 8. Hemarbetande, sköter hushållet och 9. Annat.

Då deltagarnas intresse för genusfrågor antogs kunna påverka deltagarnas engagemang i och benägenhet att svara på studien (jfr. Lindqvist et al., 2016), ställdes en fråga om hur intresserad en är av genusfrågor. Svartalternativen var *Inte intresserad alls*, *Inte särskilt intresserad*, *Något intresserad* samt *Mycket intresserad* på en skala från 1-4.

Pilotstudie

En pilotstudie genomfördes mellan 170120 och 170124 via bekvämlighetsurval på 17 personer i åldrarna 22-60 år. Pilotstudien inkluderade ciskvinnor och cismän. Denna genomfördes för att testa ytvaliditeten och begripligheten i enkäten som helhet och Multi-GIQ i synnerhet, då denna just översatts. Pilotstudien innehöll en ruta som gjorde det möjligt att lämna skriftlig feedback till författarna. Författarna närvarade utöver detta vid ifyllandet av enkäten vid tre tillfällen och mottog då muntlig feedback på enkäten under och efter dess genomförande. Vissa korrigeringar genomfördes efter att pilotstudiens resultat och feedback hade sammanställts. Exempel på ändringar var att syftet och informationstexten tydliggjordes, en definition av könsidentitet lades till i flera avsnitt i enkäten (då vi antog att gemene hen inte nödvändigtvis har en klar bild av vad könsidentitet är), items i Multi-GIQ presenterades tematiskt i kluster om 2 och 2 eller 3 och 3, för att skattas tillsammans i randomiseringen och få en mer intuitiv ordning. Då *items 27, 28 och 29 (Hur ofta har du bett andra använda ett manligt/kvinnligt/könsneutralt pronomen när de refererar till dig?)* upplevts som svåra att förstå av pilotdeltagarna övervägde vi att exkludera dem ur enkäten. Efter diskussion beslutade vi att behålla dem eftersom de utgör en del av variationen i könsidentitetsbegreppet. Vi övervägde även att göra en del ändringar i Multi-GIQ då vissa items bedömdes vara svårbegripliga, men beslöt efter överläggning att inte ändra dem för att ligga så nära originalversionen som möjligt.

Etiska överväganden

Inga personuppgifter eller annan information som kan användas för identifiering av deltagarna samlades in. Innan deltagarna påbörjade enkäten informerades de om vilken typ av studie det var, att studien ingick i en examensuppsats för psykologprogrammet vid Lunds Universitet, att forskningens huvudman var Lunds Universitet, att enkäten var anonym och frivillig och att deltagaren hade rätt att när som helst avbryta sitt deltagande, samt att enkäten skulle ta ca 15 minuter att fylla i. Deltagarna informerades också om vilka studiens författare var samt hur de kunde kontakta författarna om de hade frågor eller önskade ta del av resultatet av studien. Deltagarna informerades även om det övergripande forskningsområdet i form av syftet: "Syftet med denna studie är att undersöka hur personer upplever sin könsidentitet och hur detta hänger samman med deras syn på sig själva". Vi underlät att nämna mer information av risk för social önskvärdhetsbias. Informerat samtycke samlades in från deltagarna genom att de fick klicka i en ruta där de godkände till att delta i studien efter att ha fått information om den. Det gick inte att gå vidare i studien om en inte hade klickat i rutan.

Vissa känsliga personuppgifter samlades in, i form av deltagarnas könsidentitet, om en haft kontakt med en könsidentitetsmottagning och sexuell läggning. Könsidentitet kan t.ex. vara känsligt i de fall då en person upplever sig vara osäker på den och frågor kring området skulle kunna väcka funderingar. Insamlingen av de känsliga personuppgifterna möjliggjordes av det faktum att studien var fullständigt anonym att genomföra, något som också styrkt valet av webbaserad enkätmetod från författarnas sida. Vi bedömer inte att frågorna i sig var av upprörande karaktär, och tror inte att deltagarna för illa av att svara på dessa. Tvärtom har vi fått en del spontan återkoppling av deltagare, som uttryckt att de tyckte att det var befriande att svara på frågor som inte utgick ifrån synen på kön som en binär kategori.

Procedur och rekrytering av deltagare

Enkätstudien spreds via sociala medier och i specifika forum för personer med ickebinär könsidentitet. Studien önskade ett så brett urval gällande ålder, könsidentitet och andra bakgrundsfaktorer som möjligt. Ett mål i datainsamlingen var att få ett tillräckligt stort urval av deltagare med trans- eller ickebinär könsidentitet för att kunna inkludera dessa i de statistiska analyserna.

Deltagarna nåddes via sociala medier där länken till enkäten spreds med information om enkäten, med en uppmaning att fylla i den samt sprida länken vidare. Frågorna

presenterades i randomiserad ordning, dock presenterades ett frågeformulär i taget. Sammanlagt samlades data från 855 personer in under perioden 170203-170210.

Dataanalys

I efterföljande granskning av insamlad data uteslöts 32 deltagare vilket resulterade i totalt 823 deltagare. Av dessa 32 deltagare uteslöts 14 eftersom de var under 18 år eller inte hade uppgett någon ålder. Resterande 18 personer uteslöts på grund av bortfall på nyckelfrågan om tilldelat juridiskt kön, att könsidentitet inte gick att fastställa, oseriösa svar i fritextfrågorna, eller om deltagaren hade lämnat merparten av enkätens frågor obesvarade. Att de som inte angivit tilldelat juridiskt kön uteslöts motiverades med att vår definition av trans-/ickebinär könsidentitet innebär en diskrepans mellan tilldelat juridiskt kön och självdefinierad könsidentitet. För deltagare som inte hade angivit tilldelat juridiskt kön (trots att hen har angivit pronomen som är kongruent med självdefinierad könsidentitet) kunde vi inte veta om personen är cis eller trans/ickebinär och därmed inte heller vilken grupp hen bör tillhöra i analysen.

Sju personer som inte angett könsidentitet men som angett juridiskt kön och ett kongruent pronomen behölls och kodades som ciskvinnor respektive cismän. Vi utgick från att dessa personer inte angett könsidentitet pga. att de tyckt det var konstigt att få "samma fråga" två gånger eller att de inte var vana att svara på frågor om könsidentitet (jfr. Drescher, 2010, och diskussionen om att cispersoner inte alltid är medvetna om sin könsidentitet).

Uppdelning i grupper utifrån självdefinierad könsidentitet. Deltagarna delades in i tre grupper utifrån deras självdefinierade könsidentitet: Ciskvinna, cisman och transperson/ickebinär. Den sistnämnda gruppen inkluderade alla personer för vilka tilldelat juridiskt kön och självdefinierad könsidentitet inte var kongruent. Uppdelningen gjordes för att underlätta statistiska jämförelser av cispersoner och individer som definierar sig som mellan eller bortom de binära könskategorierna kvinna/man. Gruppen transpersoner/ickebinära inkluderar därmed både binära och ickebinära transpersoner och olika varianter av självdefinierad könsidentitet som faller inom dessa paraplybegrepp. Dessa tre "analysgrupper" kallas i tabeller och figurer för ciskvinnor, cismän och transpersoner/ickebinära och refereras ofta till som "könsgrupperna". Denna indelning kan sägas representera deltagarnas självdefinierade könsidentitet.

Ansara & Hegarty (2014) rekommenderar att psykologisk forskning kodar könsidentitet som en kategorisk variabel, snarare än en dikotom variabel, där deltagaren själv får ange vilken könsidentitet hen har och att detta sedan kodas för hand i påföljande statistiska analyser. Hänsyn tas i den aktuella studien till denna rekommendation på så sätt att könsidentitet inte förutsätts vara något binärt, samt att deltagarna fått fylla i könsidentitet, tilldelat juridiskt kön och vilket pronomen de önskat ska användas om dem själva i fritext. Trots denna förutsättning görs en uppdelning av personer med olika könsidentiteter i tre grupper. Detta kan verka kontraintuitivt i förhållande till att vi undersöker huruvida könsidentitet skulle kunna ses på mer som något ickebinärt. Uppdelningen gjordes med motiveringen att det fanns för få ickebinära och binära transpersoner för att möjliggöra en uppdelning av transpersoner/ickebinära i mindre grupper, och att jämförelser mellan två grupper som anses vara mer normativa och en grupp som anses vara icke-normativ var mycket svåra att genomföra utan någon form av uppdelning. Det bör dessutom nämnas att de flesta studier överhuvudtaget inte inkluderar ickebinära transpersoner i sina analyser (ofta pga. för litet underlag – om de ens tagit hänsyn till att kategorin kön inte behöver vara binär), och att denna inkludering i sig är ett viktigt bidrag. I framtida studier med större deltagarantal skulle kanske en uppdelning i fler könsidentitetsgrupper kunna göras.

Analysmetod och analyser

Resultatet beräknades med IBM SPSS Statistics (Statistical Package for the Social Sciences) 23. Som signifikant p -värde räknades $p < 0.05$ (tvåsvansad). Normalfördelning bedömdes via visuell inspektion. Vid de tillfällen då antagandet om normalfördelning inte var uppfyllt genomfördes analyser likväl, då testets robusthet och ett stort antal deltagare generellt sett tillåter detta (i enlighet med Pallant, 2013). Levenes test för lika varianser användes genomgående för att bedöma homogeniteten i gruppernas distribution. Tukeys post hoc-test användes genomgående för att undersöka parvisa skillnader mellan grupper.

Analys på demografi. Envägs ANOVA-analyser användes för att undersöka om de tre könsgrupperna skilde sig signifikant åt gällande ålder och åldersspridning, intresse för genusfrågor samt hur viktig ens könsidentitet är för en. Deltagarnas svar på dessa items ansågs kunna influera testresultatet och det bedömdes därför som viktigt att undersöka jämförbarheten i gruppernas varians. Tukeys post hoc test användes för att beräkna parvisa skillnader.

Ett stort bortfall på den demografiska frågan om sexuell läggning noterades (17.4 %). Detta bortfall var jämt fördelat över könsgруппerna och bedömdes därför inte påverka resultaten.

Analys för att avgöra delskalor i Multi-GIQ.

Intern reliabilitet. Då Joel och kollegor (2014) initialt skapade skalan Multi-GIQ användes som tidigare omnämns fler items i enkäten än vad som sedan inkluderades i delskalorna och som därmed undersöktes i analyserna. Vi valde trots detta att inkludera samtliga items från Multi-GIQ i enkäten, se Bilaga 1 och 2 för samtliga items och delskalor. Delskala 4 (*Genusperformativitet genom användning av kläder och pronomen*) exkluderades helt ur samtliga analyser till följd av lågt Cronbachs alpha på pronomenfrågorna ($\alpha = 0.05$) och då samtliga fem items i delskalan bedömdes vara svåra att begripa. *Items 25 och 26* exkluderades ur delskala 2 (*Inkongruens som man/Inkongruens som kvinna*) eftersom frågorna redan i pilotstudien upplevdes som svårtolkade och dessutom innehöll andra skalsteg än övriga items. Sex items tillhörde ursprungligen ingen delskala: *Items 18, 19, 30, 31, 32, 33*. Vi bedömde att *items 30, 31, 32 och 33* låg teoretiskt nära Delskala 2 och inkluderades i denna, vilket gav en god intern reliabilitet ($\alpha = 0.88$). *Items 18 och 19* inkluderades inte i någon delskala. I linje med Joel och kollegor valde vi att inte inkludera *items 15, 16, 17 och 20* i ett totalvärde för delskala 1 (*Känna sig som man/Känna sig som kvinna*). De tre delskalornas medelvärden och standardavvikelser gjordes jämförbara genom att varje individs resultat på respektive delskala delades med antalet items på just den skalan. Se Bilaga 2 för en översikt över delskalor och tillhörande items, samt Cronbachs alpha, medelvärden och standardavvikelser för dessa.

Vilka deltagare ingår i vilka delskalor? Gällande delskala 2 (*Upplevd könsinkongruens som kvinna/man*) och 3 (*Kvinna/man som performativitet*) i Multi-GIQ beslutade vi att genomföra separata analyser för personer med tilldelat juridiskt kön kvinna respektive tilldelat juridiskt kön man. Detta innebar att fyra analyser genomfördes istället för två; exempelvis att en *Upplevelse av inkongruens som kvinna*-analys genomfördes enbart för juridiska kvinnor och att en *Upplevelse av inkongruens som man*-analys genomfördes för juridiska män. Vårt val kan verka kontraintuitivt i förhållande till vår studies syfte, att undersöka könsidentitet på ett ickebinärt eller mer flytande vis, men är väl motiverat. Delskalorna har för avsikt att fånga in hur mycket inkongruens en upplever samt hur mycket en upplever att en måste anstränga sig för att passa in i förhållande till det kön en tilldelats vid

födelsen. Därmed bedömdes t.ex. items som rör *hur mycket en behövt anstränga sig för att vara man (item 6)* eller om *en har tyckt illa om sin kropp för att den är en manskropp (item 31)*, som irrelevanta för personer som inte blivit tilldelade manligt juridiskt kön vid födelsen. I flera items i dessa delskalor ingick dessutom svarsalternativet “*Ej relevant*”, något som medföljde att mycket få deltagare i cisgrupperna fyllde i det “andra juridiska könets” fråga. Detta resulterade i att antalet ciskvinnor, i t.ex. frågorna ovan, blev för få för att analyserna skulle kunna genomföras. Optimalt sett hade vi önskat inkludera samtliga könsgrupper i samtliga analyser för att skapa en bättre jämförelsegrund, och för att understryka vår strävan att gå bort från binäritet i konceptualiseringen av kön, men det ansågs inte möjligt utifrån Multi-GIQs utformning. Analyserna som genomfördes ansågs trots det vara lämpliga för att besvara *frågeställning 2 (Finns det upplevelser av könsinkongruens i vårt urval? Samvarierar de med självdefinierad könsidentitet?)*, då de belyser hur obekväma eller bekväma deltagarna är med sitt tilldelade juridiska kön.

Analys för att besvara frågeställningarna. För att besvara *frågeställning 1a (Finns det variationer i upplevelser av könsidentitet som överskrider eller nyanserar de binära könskategorierna?)* inspekterades svaret på frågan “Vilken är din könsidentitet?”, deskriptiv statistik för svaren på delskala 1 (*Känna sig som man/Känna sig som kvinna*), svar på *items 15, 16, 17 och 20* samt deltagarnas resultat på BSRI. Svaren angavs i medelvärden och standardavvikelser men även i procent. Presentationen i procent användes för att tydligare visa på den variation som fanns utanför de binära könskategorierna kvinna och man, i likhet med hur Joel och kollegor (2014) presenterat sina resultat. För att besvara *frågeställning 1b (Finns det skillnader mellan olika självdefinierade könsidentiteter i hur mycket deltagarna känner sig som kvinna och/eller man samt i hur de förhåller sig till maskulinitet och femininitet?)* genomfördes två envägs oberoende ANOVA-analyser, en för delskala 1 *Känna sig som kvinna* och en för delskala 1 *Känna sig som man*. Effektstorlek beräknades med η^2 . Deltagarna delades in i de fyra kategorier vilka ingår i BSRI (Feminin sex-typed, Maskulin sex-typed, Androgyn och Odifferentierad), utifrån Perssons (1999) rekommendation att jämföra varje individ med hela urvalets medelvärde. För att avgöra om det förelåg ett samband mellan könsgrupp och tillhörighet i BSRI-kategorier användes ett χ^2 -test. Detta test användes då det var två nominalvariabler som jämfördes. Effektstorlek angavs med Cramers V.

För att besvara *frågeställning 2 (Finns det upplevelser av könsinkongruens i vårt urval? Samvarierar de med självdefinierad könsidentitet?)* inspekterades svaret på frågan “*Har du varit i kontakt med en könsidentitetsmottagning?*”, samt användes delskala 2 och 3 i Multi-GIQ. På dessa genomfördes fyra t-test för oberoende medelvärden. T-test för oberoende medelvärden användes då enbart jämförelser mellan två av tre könsgupper var av intresse (se förklaring under rubriken *Vilka deltagare ingår i vilka delskalor?* ovan). Då multipla beräkningar genomfördes på samma data gällande *frågeställning 2* justerades *p*-värdet enligt Bonferronis metod: satt signifikant *alpha*-värde delades med antalet genomförda beräkningar. Detta för att minska risken för typ 1-fel. Effektstorlek beräknades med Cohens *d* som korrigerades för att grupperna hade olika storlek.

För att besvara *frågeställning 3 (Hur förhåller sig Multi-GIQ till BSRI?)* genomfördes två tvåvägs mellangrups- ANOVA-analyser samt två hierarkiska multipla regressionsanalyser. För att möjliggöra denna övergripande jämförelse av de två skattningsskalorna beräknades en kvinnoskala och en mansskala i Multi-GIQ. De två skalorna, kvinno- och mans-, i Multi-GIQ undersöktes separat då det var metodologiskt omöjligt att inkludera båda i samma analys.

ANOVA-analyserna användes för att undersöka om tillhörighet i BSRI:s kategorier samt könsgrupp kunde förklara variansen i Multi-GIQs kvinno- respektive mansskala, samt för att undersöka eventuella interaktionseffekter mellan BSRI-kategoritillhörighet och könsgrupp. Multi-GIQ kvinno- och mansskala undersöktes separat. De hierarkiska multipla regressionsanalyserna användes för att undersöka om BSRI:s maskulinitets- respektive femininitetsdimension kunde predicera utfallet på Multi-GIQs kvinno- respektive mansskala, efter att könsgrupp hade kontrollerats för. Anledningen till att både ANOVA- och regressionsanalyser gjordes var att synliggöra relationen mellan Multi-GIQ och BSRI i termer av BSRI:s kategorier såväl som i termer av BSRI:s maskulinitets- och femininitetsdimensioner.

Resultat

Demografi

I tabell 1 och 2 presenteras demografisk data för deltagarna.

Tabell 1. Demografisk data avseende deltagarnas tilldelade juridiska kön, könsidentitet, ålder och intresse för genusfrågor, n= 823

	Totalt <i>n (%)</i>	Man <i>n (%)</i>	Kvinna <i>n (%)</i>	Transperson/Ickebinär <i>n (%)</i>
Tilldelat juridiskt kön	823	215 (26.1)	608 (73.9)	-
Självdefinierad könsidentitet	823	190 (23.1)	533 (64.8)	100 (12.2)
	Totalt <i>M (SD)</i>	Man <i>M (SD)</i>	Kvinna <i>M (SD)</i>	Transperson/Ickebinär <i>M (SD)</i>
Ålder Åldersspann	32.65 (11.63) 18-74	32.53	33.15	30.23
Intresse för genusfrågor	3.38 (0.8)	2.81 (0.93)	3.52 (0.68)	3.72 (0.59)

Tabell 2. Demografisk data avseende deltagarnas boende, sysselsättning och utbildningsnivå, $n= 823$.

	Totalt <i>n (%)</i>
Boende	
Landsbygd	64 (7.8)
Tätort	225 (27.3)
Storstad (dvs. fler än 100,000 invånare)	534 (64.9)
Sysselsättning	
Arbetar som anställd	395 (48)
Egenföretagare	27 (3.3)
Studerande	284 (34.5)
Pensionär (ålders-, avtals-, sjuk-, och förtidspensionär)	26 (3.2)
Långtidssjukskriven (mer än tre månader)	32 (3.9)
Tjänstledig eller föräldraledig	16 (1.9)
Arbetsökande eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd	22 (2.7)
Hemarbetande, sköter hushållet	3 (0.4)
Annat	18 (2.2)
Högsta avslutade utbildning	
Grundskola, folkskola, realskola eller liknande	12 (1.5)
2-årig gymnasieutbildning eller fackskola	17 (2.1)
3- eller 4-årig gymnasieutbildning	165 (20.0)
Universitets- eller högskoleutbildning, tre år	155 (18.8)
Universitets- eller högskoleutbildning, 3 år eller längre	474 (57.6)

Den envägs ANOVA som genomfördes visade ingen signifikant skillnad i ålder och åldersspridning mellan könsgруппerna. En signifikant skillnad återfanns däremot i hur intresserade av genusfrågor deltagarna var ($F(2,820) = 78.23, p < 0.001, \eta^2 = 0.16$). Tukeys post hoc-test visade på en signifikant skillnad mellan cismän och transpersoner/ickebinära och mellan ciskvinnor och cismän. 16 % av variansen i intresse för genusfrågor kunde förklaras av könsgрупп: Ciskvinnor och transpersoner/ickebinära var signifikant mer intresserade av genusfrågor jämfört med cismän. Generellt sett var deltagarna påtagligt intresserade av genusfrågor: 54.2 % angav att de var *Mycket intresserade* på en skala från 1-4 från *Inte intresserad alls* till *Mycket intresserad*. En signifikant skillnad i hur viktig ens könsidentitet är för en (CSES) återfanns också $F(2, 811) = 11.92, p < 0.001, \eta^2 = 0.029$. Den signifikanta skillnaden fanns mellan cismän ($M = 10.66, SD = 3.89$) och transpersoner/ickebinära ($M = 12.74, SD = 4.26$), $p < .001$, samt mellan ciskvinnor och cismän ($M = 11.88, SD = 3.53, p < .001$).

Resultatet indikerar att identifikation med könsidentitet var signifikant högre för ciskvinnor och transpersoner/ickebinära jämfört med cismän.

Frågeställning 1 - Variationer i upplevelser av könsidentitet

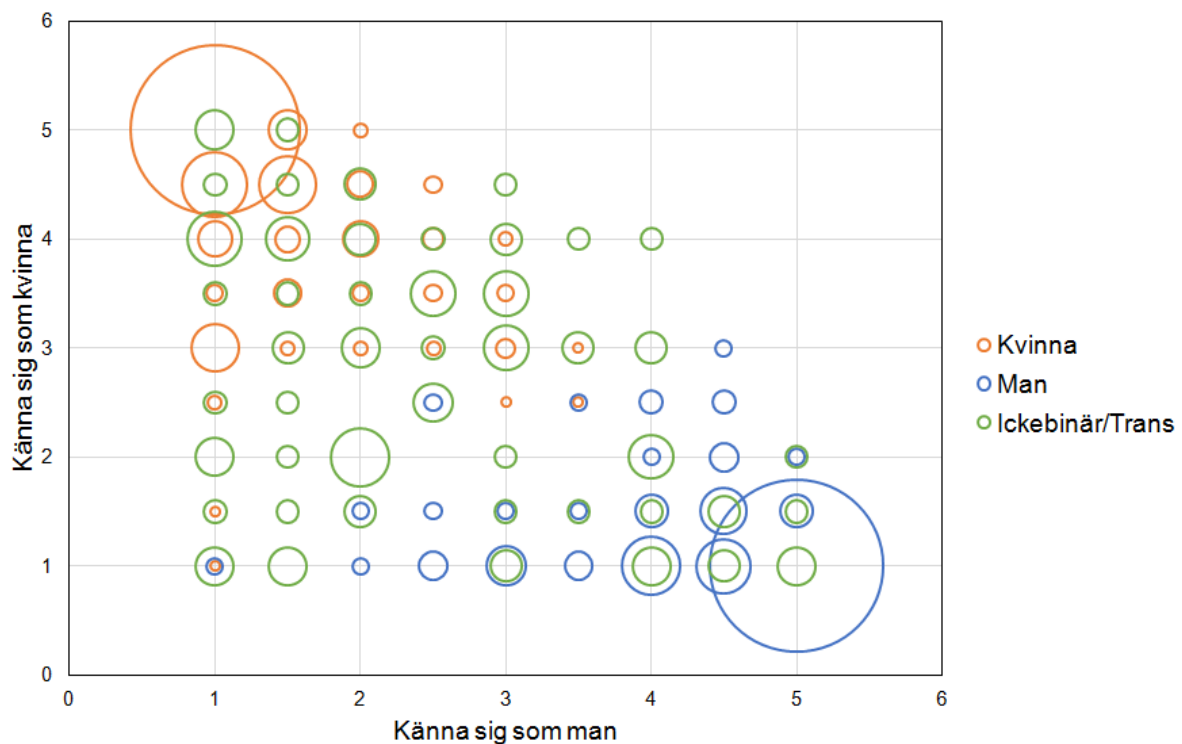
Frågeställning 1 undersökte om det fanns variationer i upplevelser av könsidentitet som överskrider eller nyanserar de binära könskategorierna (1a), samt om det fanns skillnader mellan olika självdefinierade könsidentiteter i hur mycket deltagarna kände sig som kvinna och/eller man och i hur de förhöll sig till maskulinitet och femininitet (1b).

På frågan "Vilken är din könsidentitet?" svarade deltagarna övervägande "kvinna" respektive "man" men även olika former av ickebinära könsidentiteter och transidentiteter förekom. Några exempel på dessa var "ickebinär", "demikvinna", "FtM", "MtF", "pangender", "gender fluid", "intergender", "bigender", "agender", "genusneutral", "flytande" och "komplicerat". Totalt kunde 12.2% av deltagarnas svar kategoriseras som ickebinära eller transidentifierande.

Känna sig som kvinna. Gruppernas medelvärden på *Känna sig som kvinna* var för ciskvinnor $M= 4.61$ ($SD= 0.65$), för cismän $M= 1.14$ ($SD= 0.36$) och för transpersoner/ickebinära $M= 2.71$ ($SD= 1.21$). Av ciskvinnorna kände sig 63.3 % alltid som kvinnor, medan 36.7 % i någon utsträckning inte alltid kände sig som kvinnor. Av cismännen kände sig 82.5 % aldrig som kvinnor, medan 17.5 % i någon utsträckning kände sig som kvinnor. Av transpersoner/ickebinära kände sig 4 % alltid som kvinnor, medan 16.2 % i trans-/ickebinära gruppen aldrig kände sig som kvinnor. Övriga i trans-/ickebinära gruppen kände sig i varierande utsträckning som kvinnor.

Känna sig som man. Gruppernas medelvärden på *Känna sig som man* var för cismän $M= 4.55$ ($SD= 0.77$), för ciskvinnor $M=1.2$ ($SD= 0.45$) och för transpersoner/ickebinära $M= 2.46$ ($SD= 1.2$). Av cismännen kände sig 63.7 % sig alltid som män, medan 36.3 % i någon utsträckning inte alltid kände sig som män. Av ciskvinnorna kände sig 76.9 % aldrig som män, medan 23.1 % i någon utsträckning kände sig som män. Av transpersoner/ickebinära kände sig 5.1 % alltid som män, medan 19.2 % aldrig kände sig som män. Övriga i trans-/ickebinära gruppen kände sig i varierande utsträckning som män.

Känna sig som kvinna och Känna sig som man. Figur 1 visar deltagarnas skattningar på att *Känna sig som kvinna* och *Känna sig som man*.

Figur 1. Deltagarnas skattning på delskalorna känna sig som kvinna (y-axeln) och känna sig som man (x-axeln). Storleken på ringarna motsvarar andel deltagare inom varje könsgrupp som haft identiska svar på de fyra frågorna. Färgen på ringarna representerar de olika könsgrupperna (orange = ciskvinna, grön = ickebinär/trans, blå = cisman).

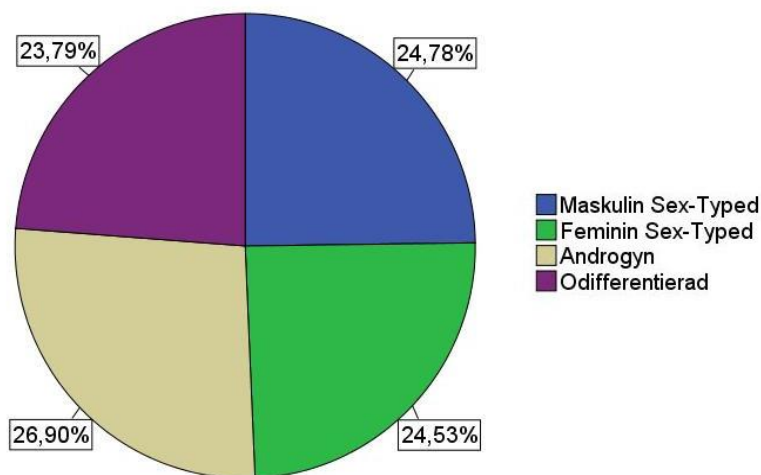
I figur 1 blir det tydligt att ciskvinnor och cismän till största del kände sig som kvinnor respektive män och aldrig kände sig som det ”andra” könet (ca 60 % av deltagarna i varje grupp) *men* att det även fanns en spridning. Det fanns exempel på cismän som kände sig lika mycket som kvinnor som vissa kvinnor gjorde, på ciskvinnor som kände sig lika mycket som män som vissa cismän gjorde, på ciskvinnor och cismän som varken kände sig som män eller kvinnor, och på ciskvinnor och cismän som kände sig som både man och kvinna. Därtill var transpersoners/ickebinäras svar relativt jämnt spridda.

Känna sig som både kvinna och man eller inget av det. Gruppernas medelvärden för items som rörde att *Känna sig som kvinna och man eller inget av det* (dvs. items 15, 16, 17, 20) var för ciskvinnor $M= 1.51$ ($SD= 0.6$), för cismän $M= 1.35$ ($SD= 0.46$) och för transpersoners/ickebinära $M= 2.93$ ($SD= 0.79$). Totalt 20 % av cismännen, 27.4 % av ciskvinnorna och 66 % av transpersonerna/ickebinära kände sig i någon utsträckning

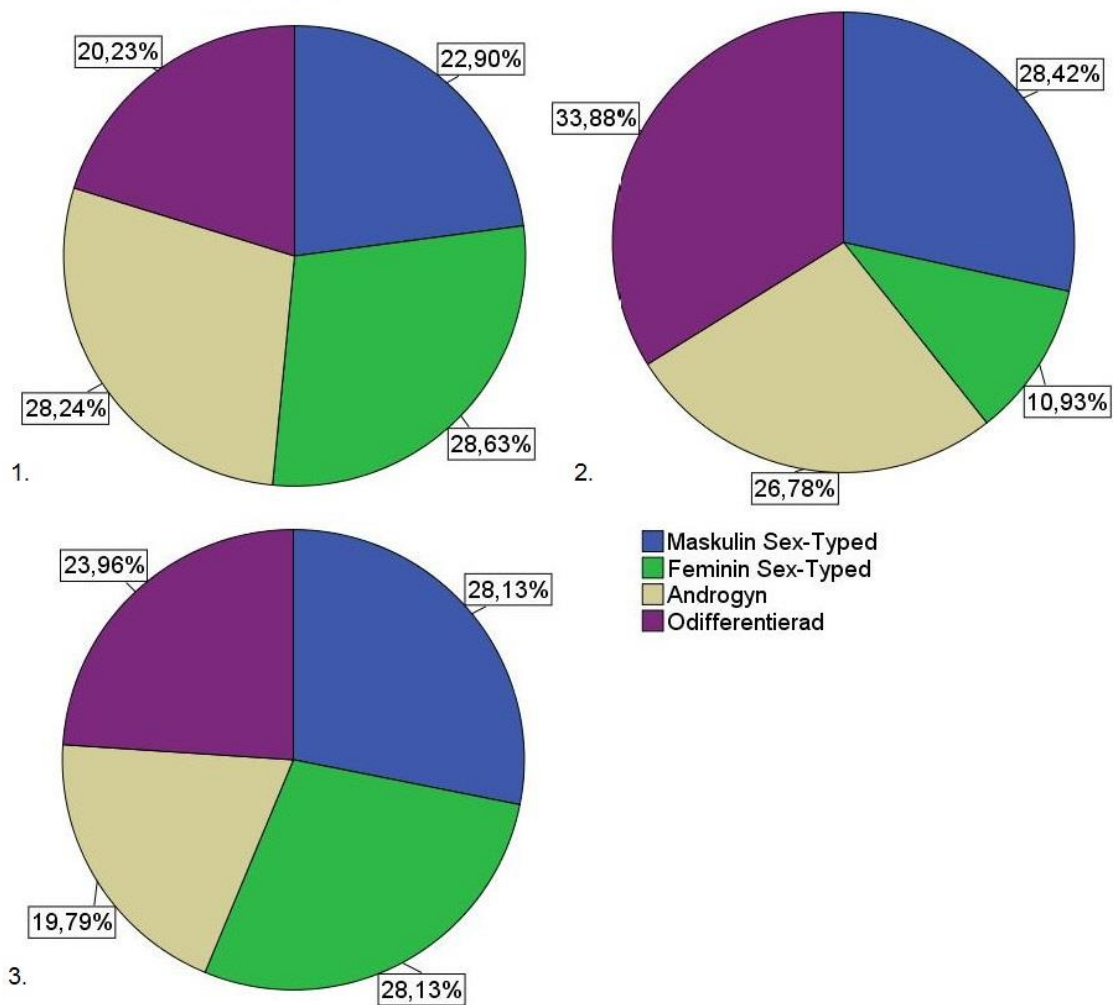
emellanåt mer som en man och emellanåt mer som en kvinna, medan 82 % av transpersonerna/ickebinära, 26,5 % av ciskvinnorna och 16,3 % av cismännen någon gång hade känt att de befinner sig mellan att vara man och att vara kvinna. Totalt 89 % av transpersonerna/ickebinära, 25,7 % av ciskvinnorna och 15,8 % av cismännen hade någon gång emellanåt känt att de varken är man eller kvinna. Slutligen hade 41,1 % av cismännen, 48,6 % av ciskvinnorna och 83 % av transpersonerna/ickebinära någon gång känt att de inte har något gemensamt med varken män eller kvinnor.

Sammanfattningsvis visar resultaten att det bland våra deltagare fanns upplevelser som överskred och nyanserade de binära könskategorierna (*frågeställning 1a*).

BSRIs kategorier. Medelvärdet för deltagarna på femininitetsdimensionen var 5.19 (SD= 0.81). Medelvärdet för deltagarna på maskulinitetsdimensionen var 4.60 (SD= 0.92). Värdena kan jämföras med Perssons (1999) värden för en svensk utprovning av BSRI, där femininitetsdimensionens medelvärde var 5.19 (SD= 1.23) och maskulinitetsdimensionens medelvärde var M= 4.92 (SD= 1.3). Deltagarnas fördelning på BSRIs kategorier ses i figur 2. Där syns att fördelningen är relativt jämn. Fördelningen mellan de fyra kategorierna för samtliga beroende på könsgroup kan ses i figur 3. Där syns en viss variation i hur deltagarnas svar fördelar sig över kategorierna beroende på könsgroup.

Figur 2: Fördelning mellan BSRIs kategorier för samtliga deltagare, angivet i procentandel.

Figur 3. Fördelningen mellan BSRI:s kategorier baserat på könsgrupp, angivet i procentandel.
 1= Ciskvinnogruppen, 2= Cismansgruppen, 3= Trans-/Ickebinära gruppen

Gruppjämförelse. En envägs ANOVA genomfördes för att testa om de skillnader mellan grupperna som presenteras i figur 1 var signifikanta och därigenom kunna besvara frågeställning 1b. Analysen demonstrerade en statistiskt signifikant skillnad mellan de tre könsgруппerna i hur mycket deltagarna känner sig som kvinna, $F(2, 808) = 1786,4, p < 0.001, \eta^2 = 0.82$ (medelvärden och standardavvikelser för könsgруппerna presenteras ovan, se rubriken *Känna sig som kvinna*). Samtliga parvisa jämförelser mellan cismän, ciskvinnor och transpersoner/ickebinära var signifikanta ($p < 0.001$). Ciskvinnor kände sig signifikant mer som kvinnor än vad cismän och transpersoner/ickebinära gjorde, cismän kände sig signifikant

mindre som kvinnor än vad ciskvinnor och transpersoner/ickebinära gjorde. Det fanns alltså skillnader mellan könsgrupperna i hur mycket en kände sig som kvinna.

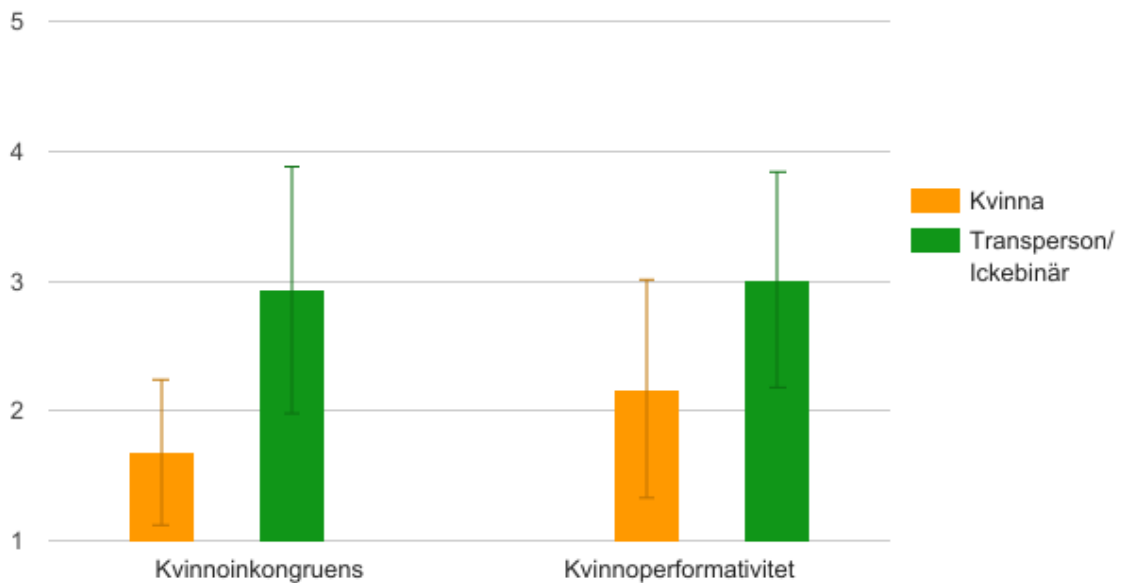
En envägs ANOVA visade även en statistiskt signifikant skillnad i *hur mycket deltagarna känner sig som man* mellan könsgrupperna $F(2, 810) = 1784,61, p < 0.001, \eta^2 = 0.82$ (medelvärden för könsgrupperna presenteras ovan, se rubriken *Känna sig som man.*). Alla parvisa jämförelser mellan cismän, ciskvinnor och transpersoner/ickebinära var signifikanta ($p < 0.001$). Cismän kände sig alltså signifikant mer som män än vad ciskvinnor och transpersoner/ickebinära gjorde och ciskvinnor signifikant mindre som män än vad cismän och transpersoner/ickebinära gjorde. Det fanns alltså skillnader mellan könsgrupperna i hur mycket en kände sig som man.

Vissa skillnader noterades mellan hur deltagarna var fördelade mellan de fyra BSRI-kategorierna när tillhörighet till könsgrupp beaktades, som syns i figur 3. För att undersöka huruvida dessa skillnader var signifikanta genomfördes ett χ^2 -test, vilket visade att det fanns ett signifikant samband mellan könsgrupp och tillhörighet i BSRI:s kategorier, $\chi^2(2, n = 803) = 32.83, p < 0.001, Cramers V = 0.14$. Effektstorleken bedömdes utifrån Pallants (2013) rekommendation som liten. Detta tolkades som att det fanns en svag relation mellan tillhörighet till könsgrupp och i vilken utsträckning en identifierar sig med maskulina eller feminina attribut.

Frågeställning 2 - Upplevd könsinkongruens

Vår *andra frågeställning* undersökte om det fanns upplevelser av könsinkongruens i vårt urval, samt om dessa samvarierade med självdefinierad könsidentitet.

Upplevd könsinkongruens hos deltagare med tilldelat juridiskt kön kvinna. Figur 4 visar förekomsten av könsinkongruenta upplevelser samt upplevd performativitet hos deltagare med tilldelat juridiskt kön kvinna.

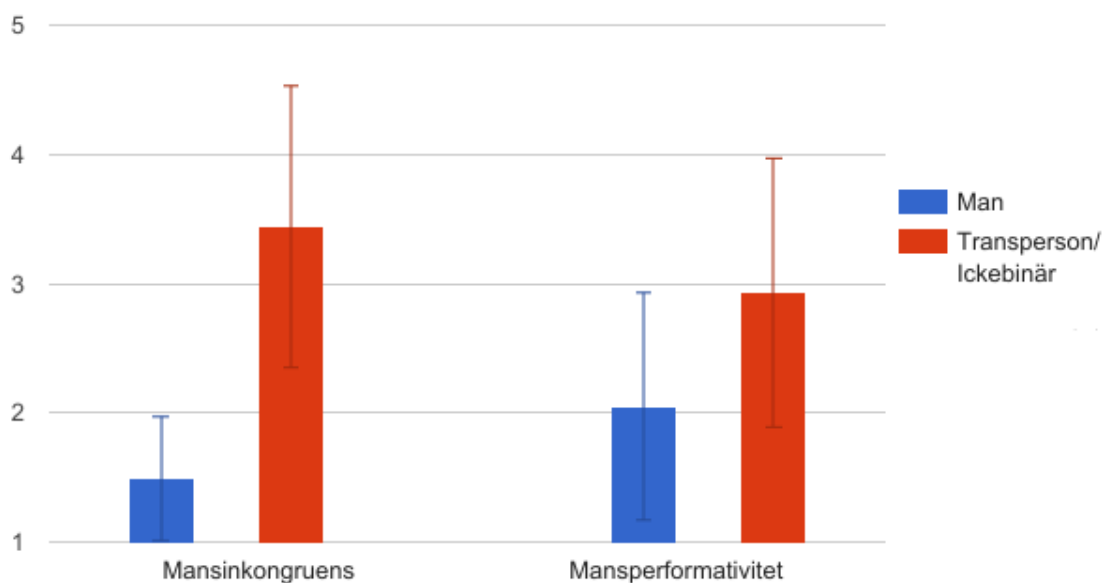

Figur 4. Upplevd könsinkongruens och performativitet i förhållande till att ha tilldelat juridiskt kön kvinna, i grupperna Ciskvinna och Transperson/Ickebinär. Staplarna anger gruppernas medelvärden.

I figur 4 blir det tydligt att förekomsten av könsinkongruenta upplevelser var högre i trans-/ickebinära gruppen jämfört med ciskvinnogruppen, men att det även i ciskvinnogruppen fanns upplevelser av könsinkongruens. Ett oberoende *t*-test genomfördes för att undersöka om det fanns en statistiskt signifikant skillnad mellan gruppen ciskvinnor ($M= 1.68$, $SD= 0.56$) och gruppen transpersoner/ickebinära ($M= 2.93$, $SD= 0.95$) i *upplevd könsinkongruens*. En statistisk signifikant skillnad fanns mellan grupperna: $t(60.51) = -11.7$, $p < 0.001$, $d = 2.34$.

Upplevd ansträngning (performativitet) för att vara kvinna för deltagare med tilldelat juridiskt kön kvinna. Figur 4 ovan visar även förekomsten av könsperformativitet hos deltagare med tilldelat juridiskt kön kvinna. Figur 4 visar att det förekom upplevelser av att behöva anstränga sig för att vara kvinna bland de av våra deltagare som tilldelats juridiskt kön kvinna vid födseln, både i gruppen ciskvinnor och transpersoner/ickebinära. Ett oberoende *t*-test visade att det fanns en signifikant skillnad mellan gruppen ciskvinnor ($M= 2.17$, $SD= 0.84$) och gruppen transpersoner/ickebinära ($M= 3.01$, $SD= 0.83$) i hur mycket de upplever att de behöver anstränga sig för att vara kvinna ($t(550) = -7.03$, $p < 0.001$, $d = 1.03$).

Figur 5. Upplevd könsinkongruens och performativitet i förhållande till att ha tilldelat juridiskt kön man, i grupperna Cisman och Transperson/Ickebinär. Staplarna anger gruppernas medelvärden.

Upplevd könsinkongruens hos deltagare med tilldelat juridiskt kön man. Figur 5 visar förekomsten av könsinkongruenta upplevelser samt upplevd performativitet hos deltagare med tilldelat juridiskt kön man. Den illustrerar att förekomsten av könsinkongruenta upplevelser var betydligt högre i trans-/ickebinära gruppen jämfört med cismansgruppen. Viktigt att poängtera är dock att det även i cismansgruppen förekom vissa upplevelser av könsinkongruens. Ett oberoende *t*-test visade signifikanta skillnader i *upplevd könsinkongruens* mellan de två grupperna cismän ($M= 1.49$, $SD= 0.48$) och transpersoner/ickebinära ($M= 3.44$, $SD= 1.09$), $t(15.89)= -10.77$, $p<0.001$, $d = 4.62$.

Upplevd ansträngning (performativitet) för att vara man hos deltagare med tilldelat juridiskt kön man. Figur 5 visar förekomsten av könsperformativitet hos deltagare med tilldelat juridiskt kön man. I figur 5 är det tydligt att det förekom upplevelser av att behöva anstränga sig för att vara man bland de av våra deltagare som tilldelats manligt juridiskt kön vid födseln, både i könsgruppen cismän och transpersoner/ickebinära. Ett oberoende *t*-test visade dock att det fanns en signifikant skillnad mellan gruppen cismän ($M= 2.05$, $SD= 0.88$) och gruppen transpersoner/ickebinära ($M= 2.93$, $SD= 1.04$) i hur mycket en

upplever att en behöver anstränga sig för att vara man ($t(190) = -3.7, p < 0.001, d = 1.15$). Resultaten av både analysen av könsinkongruens och performativitet för män tolkades med viss försiktighet då N-talet i trans-/ickebinära gruppen var mycket litet ($N = 11$ respektive $N = 16$), men det faktum att skillnaden mellan de två grupperna var signifikant trots litet N-tal tyder på en stor skillnad i könsinkongruens och performativitet mellan grupperna.

Resultaten av samtliga analyser för att besvara *frågeställning 2 (Finns det upplevelser av könsinkongruens i vårt urval? Samvarierar de med självdefinierad könsidentitet?)* visade på att det förekom upplevelser av könsinkongruens bland våra deltagare, både i cisgrupperna kvinna/man och i trans-/ickebinära gruppen. Dessa samvarierade med självdefinierad könsidentitet på så vis att gruppen transpersoner/ickebinära, vilka identifierar sig mellan eller bortom en binär könsidentitet, upplevde signifikant mer könsinkongruens jämfört med cisgrupperna.

I cisgrupperna hade endast ett fåtal personer varit i kontakt med en könsidentitetsmottagning. I trans-/ickebinära gruppen hade 36 % någon gång varit i kontakt med en könsidentitetsmottagning.

Frågeställning 3 - Förhållandet mellan Multi-GIQ och BSRI

Vår *tredje frågeställning* undersökte hur de två måtten på könsidentitet, Multi-GIQ och BSRI, förhöll sig till varandra.

3a. Samband mellan BSRI och Multi-GIQs kvinnskala. En mellangrups tvåvägs ANOVA för oberoende grupper genomfördes, med könsgrupperna (ciskvinnor, cismän, trans-/ickebinära) och BSRI:s kategorier (Maskulin sex-typad, Feminin sex-typad, Androgyn, Odifferentierad) som oberoende variabler, och Multi-GIQs kvinnskala som beroende variabel.

Resultatet för analysen med kvinnskalan som beroende variabel visade på en signifikant huvudeffekt av könsgrupp, $F(2, 487) = 97.19, p < 0.001, \eta^2 = 0.285$. Effektstorleken var stor. Tukeys parvisa jämförelse visade en signifikant effekt mellan samtliga könsgrupper (högsta p -värdet var 0.025), där ciskvinnor ($M = 42.35, SD = 5.20$) hade högre värden på Multi-GIQs kvinnskala, följt av cismän ($M = 36.38$ och $SD = 1.85$) och medelvärde för trans-/ickebinära var $M = 31.24, SD = 6.74$. Ingen huvudeffekt av tillhörighet i BSRI:s kategorier på Multi-GIQs kvinnskala fanns, $F(3, 487) = 0.10, p = 0.96, \eta^2 = 0.001$.

Ingen interaktionseffekt av könsgroup och BSRI's kategorier fanns, $F(5, 487) = 0.89$, $p = 0.49$, $\eta^2 = 0.009$.

En hierarkisk multipel regressionsanalys genomfördes för att undersöka om BSRI's maskulinitets- och femininitetsdimensioner kunde predicera utfallet på Multi-GIQs kvinnoskala efter att könsgroup kontrollerats för. Preliminära analyser genomfördes först för att säkerställa att villkoren om normalitet, linjär relation, multikolinjäritet och homoskedacitet var uppfyllda. Efter dessa uteslöts BSRI's mansskala som prediktor, då dess korrelation med utfallsvariabeln var för låg ($r = 0.065$). Beslutet fattades utifrån Pallants (2013) rekommendation att en prediktor ska ha minimum $r = 0.3$ med utfallsvariabeln. Forskningsfrågan blev därför om BSRI's femininitetsdimension kunde predicera Multi-GIQs kvinnoskala (efter att könsgroup kontrollerats för). Könsgropperna kodades som två dummyvariabler (Manlig könsidentitet, 1 = man, 0 = inte man; Kvinnlig könsidentitet, 1 = "kvinna", 0 = "inte kvinna", vilket innebär att värdet 0 på båda dummyvariabler betyder tillhörighet i gruppen transpersoner/ickebinära). Tabell 3 visar resultaten från analysen.

I steg 1 inkluderades dummyvariablerna som representerar tillhörighet till könsgropp. Enbart könsgropp förklarade 29.9 % av variansen i Multi GIQs kvinnoskala, där kvinnlig könsidentitet var den tydligt starkaste prediktorn för Multi-GIQs kvinnoskala, men även manlig könsidentitet var signifikant. Då β -värdena för båda dessa prediktorer var positiva, implicerar detta att tillhörighet i trans/ickebinära könsgroppen innebär en lägre tendens att ha högt på kvinnoskalan, jämfört med både ciskvinnor och cismän (något som även visat sig i genomförd ANOVA ovan). I steg 2 inkluderades BSRI's femininitetsdimension. Den var visserligen en signifikant prediktor och ändringen var signifikant, men den förklarade variansen i Multi-GIQs kvinnoskala ökade endast med 1.1 %, till totalt 30.9 %. Det vill säga, BSRI's femininitetsdimension bidrog till att predicera Multi-GIQs kvinnoskala men könsgropp predicerade en betydligt högre andel av variansen.

Tabell 3. Hierarkisk multipel regression som predicerar Multi-GIQs kvinnoskala.

Bakgrundsfaktor	Steg 1	Steg 2
	β	β
Manlig könsidentitet	0.106**	0.104**
Kvinnlig könsidentitet	0.577***	0.555***
BSRI Kvinnodimension		0.109**
<i>N</i>		498
Justerad R^2	0.299***	0.309***
Ändring i R^2		0.011**

Not. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

3b. Samband mellan BSRI och Multi-GIQs mansskala. En mellangrups tvåvägs ANOVA för oberoende grupper genomfördes även med könsgrupperna (ciskvinnor, cismän, trans-/ickebinära) och BSRI:s kategorier (Maskulin sex-typad, Feminin sex-typad, Androgyn, Odifferentierad) som oberoende variabler, och Multi-GIQs mansskala som beroende variabel. Resultatet visade på en signifikant huvudeffekt av könsgrupp på utfallet i Multi-GIQs mansskala ($F(2, 166) = 48.85, p < 0.001, \eta^2 = 0.37$). Effektstorleken var stor. Tukeys parvisa jämförelse visade en signifikant skillnad mellan samtliga grupper ($p < 0.05$ i samtliga jämförelser). Medelvärdet för män var $M = 43.36, SD = 4.83$, medelvärdet för kvinnor $M = 33.5, SD = 4.36$ och medelvärdet för transpersoner/ickebinära var $M = 29.0, SD = 7.76$. Ingen huvudeffekt av tillhörighet i BSRI:s kategorier på Multi-GIQs mansskala fanns, $F(3, 166) = 0.11, p = 0.96, \eta^2 = 0.002$. Ingen interaktionseffekt av tillhörighet till könsgrupp och BSRI:s kategorier fanns, $F(6, 166) = 1.11, p = 0.36, \eta^2 = 0.039$.

En hierarkisk multipel regressionsanalys genomfördes för att undersöka om BSRI:s maskulinitets- och femininitetsdimensioner kunde predicera utfallet på Multi-GIQs mansskala efter att könsgrupp kontrollerats för. Preliminära analyser genomfördes först för att säkerställa att villkoren om normalitet, linjär relation, multikolinjäritet och homoskedacitet var uppfyllda. Efter dessa uteslöts BSRI:s femininitetsdimension som prediktor, då dess korrelation med utfallsvariabeln var för låg ($r = -.013$). Forskningsfrågan blev därför om BSRI:s maskulinitetsdimension kunde predicera Multi-GIQs mansskala (efter att könsgrupp kontrollerats för). Resultatet av regressionsanalysen presenteras i tabell 4.

Tabell 4. Hierarkisk multipel regression som predicerar Multi-GIQs mansskala.

Bakgrundsfaktor	Steg 1 β	Steg 2 β
Manlig könsidentitet	0.833***	0.796***
Kvinnlig könsidentitet	0.209**	0.186*
BSRI Mansdimension		0.171**
<i>N</i>		177
Justerad R^2	0.482***	0.508***
Ändring i R^2		0.029**

Not. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Resultaten syns i tabell 4 ovan. I steg 1 inkluderades dummyvariablerna som representerar tillhörighet till könsgrupp. Enbart könsgrupp förklarade 48.2 % av variansen i Multi GIQs mansskala, där manlig könsidentitet var den tydligt starkaste prediktorn för Multi-GIQs mansskala, men även kvinnlig könsidentitet var signifikant. Då β -värdena för båda dessa prediktorer var positiva, implicerar detta att tillhörighet i trans/ickebinära könsgruppen innebär en lägre tendens att ha högt på mansskalan, jämfört med både ciskvinnor och cismän (något som även visat sig i genomförd ANOVA ovan). I steg 2 inkluderades BSRI maskulinitetsdimension. Den var visserligen en signifikant prediktor och ändringen var signifikant, men den förklarade variansen i Multi-GIQs kvinnoskala ökade endast med 2.9 %, till totalt 50.8 %. Det vill säga, BSRI maskulinitetsdimension bidrog visserligen signifikant till att predicera Multi-GIQs kvinnoskala, men bidraget var inte stort utöver könsgruppernas.

Analyserna som gjordes för att besvara *frågeställning 3* visade att det fanns ett starkt samband mellan könsgrupp och utfall på Multi-GIQs kvinno- respektive mansskala. BSRI kategorier hade mycket svaga samband med Multi-GIQs kvinno- och mansskala. Visserligen var BSRI femininitetsdimension en signifikant prediktor för Multi-GIQs kvinnoskala, medan BSRI maskulinitetsdimension var en signifikant prediktor för Multi-GIQs mansskala, men när könsgrupp kontrollerades för så bidrog dessa bara till ytterligare 1.1 % (kvinnoskalan) respektive 2.9 % (mansskalan) förklarad varians, en ökning som visserligen var signifikant i båda fall, men inte stor. Störst prediktivt värde hade könsgrupperna. Det bör beaktas i tolkningen av resultaten att det i princip bara ingick ciskvinnor och transpersoner/ickebinära i analyserna på Multi-GIQs kvinnoskala och tvärtom gällande mansskalan.

Diskussion

Denna studie inkluderar 823 deltagare och har som syfte att undersöka huruvida det går att mäta kön på ett ickebinärt vis i en icke-klinisk population. I detta syfte ingår att undersöka om det finns variationer i könsidentitet som överskrider de binära könskategorierna kvinna/man, samt om det förekommer upplevelser av könsinkongruens bland deltagarna. Ytterligare ett syfte är att jämföra två sätt att mäta könsidentitet på för att se hur de två måtten förhåller sig till varandra.

Förekomsten av variationer i könsidentitet som överskrider eller nyanserar de binära könskategorierna

I den fråga där deltagare ombes att ange självdefinierad könsidentitet i fritext framkommer en mängd olika definitioner som inte kan fogas in i någon av de binära könskategorierna. Det är också vanligt att transpersoner/personer med en ickebinär könsidentitet använder flera ord för att beskriva sin könsidentitet. Sammanlagt 12.2% av deltagarna definierar sin könsidentitet som överskridande en dikotom könsuppfattning, dvs. där tilldelat juridiskt kön och självdefinierad könsidentitet skiljer sig åt.

Binäritetsöverskridande variation återfinns ur denna aspekt i deltagarnas egna definitioner och liknar den som tidigare forskning funnit (Bockting, 2008; Joel et al., 2014; Roth et al., 2006).

I de sammantagna resultaten på Multi-GIQs skalor *Känna sig som kvinna* och *Känna sig som man* återfinns variation i upplevelser hos deltagarna, oavsett vilken könsgrupp deltagarna tillhör. Detta innebär att trots att majoriteten av deltagarna definierar sig själva utifrån en binär uppfattning av kön är denna definition inte alltid helt överensstämmande med deras upplevelser av att känna sig som kvinna och/eller man. Att exempelvis identifiera sig som man omöjliggör inte att i viss utsträckning känna sig som kvinna eller att vid vissa tillfällen inte känna sig som man. Dessutom visar resultaten en variation i att känna sig som både kvinna och man samt i att känna sig som varken kvinna eller man. Aktuell studies resultat ligger i linje med de resultat som Joel och kollegor (2014) fann i sin första utprovning av Multi-GIQ.

Gällande BSRI syns en jämn fördelning mellan de olika kategorierna bland deltagarna, oavsett könsgruppstillhörighet. Detta visar på en tydlig spridning i könsidentitet gällande i vilken utsträckning deltagarna identifierar sig med maskulint och feminint kodade

attribut. Denna fördelning avviker inte nämnvärt från den som föreligger i Perssons (1999) utprovning av den svenska versionen av BSRI.

Sammantaget kan det konstateras att det finns spridning i könsidentitet bland våra deltagare, oavsett om könsidentitet mätts med Multi-GIQ, BSRI, eller utifrån deltagarnas egna definitioner av sin könsidentitet. Vårt resultat ligger därmed *inte* i linje med könsidentitet som två ömsesidigt uteslutande kategorier med särskilda essentiella egenskaper. Utifrån en binär och essentiell syn på kön hade en kunnat förvänta sig en tydlig dikotom uppdelning mellan könsgrupperna kvinnor och män på såväl Multi-GIQ och BSRI, och att förekomsten av andra könsidentiteter hade varit obefintlig. I BSRI hade en t.ex. kunnat förvänta sig att deltagarna skulle vara Feminin sex-typed om de var kvinnor och Maskulin sex-typed om de var män. Våra resultat motsäger alltså denna föreställning, eftersom deltagarna uppvisar olika egna definitioner av sin könsidentitet, variationer i könsidentitet som man och som kvinna, samt en spridning i tillskrivna egenskaper, där exempelvis 11% av cismännen primärt tillskriver sig kvinnligt kodade egenskaper.

Skillnader mellan självdefinierade könsidentiteter i upplevelsen av att vara kvinna och/eller man samt deltagarnas förhållande till maskulinitet och femininitet. En jämförelse mellan de tre könsgrupperna ciskvinnor, cismän och transpersoner/ickebinära visar att cismän på gruppnivå känner sig signifikant mer som män än vad transpersoner/ickebinära på gruppnivå gör, vilka i sin tur känner sig signifikant mer som män än vad ciskvinnor på gruppnivå gör. Det omvända gäller för skalan *Känna sig som kvinna* där ciskvinnor känner sig signifikant mer som kvinnor än vad transpersoner/ickebinära gör, vilka i sin tur känner sig signifikant mer som kvinnor än vad cismän gör. Det är emellertid värt att notera att det trots dessa tydliga skillnader finns ett visst överlapp mellan grupperna, med en viss individuell variation: Vissa ciskvinnor känner sig lika mycket eller lite som män som vissa cismän gör, och transpersoner/ickebinära har en spridning som sträcker sig från att alltid känna sig som kvinna till att alltid känna sig som man till att aldrig känna sig som varken kvinna eller man.

Mellan självdefinierad könsidentitet och indelning i BSRI-kategorierna (Maskulin sex-typed, Feminin sex-typed, Androgyn och Odifferentierad) återfinns en svag signifikant relation med en liten effektstorlek. Således kan det sägas finnas vissa skillnader i hur deltagare förhåller sig till könsidentitet, så som det mäts med BSRI, beroende på könsgrupp (dvs, beroende på om en är ciskvinna, cisman eller transperson/ickebinär). Sambanden mellan

de två måtten på könsidentitet, Multi-GIQ och BSRI, har undersökts närmare under *frågeställning 3*.

Slutsatsen dras att det finns skillnader mellan de självdefinierade könsgrupperna i både hur mycket de känner sig som kvinna eller man och hur de förhåller sig till maskulinitet och femininitet, något som i likhet med tidigare forskning talar emot en binär syn på kön (Bockting, 2008; Joel et al., 2014; Keener, 2015). Dessa skillnader är mycket tydliga i hur pass mycket deltagarna känner sig som kvinna/man enligt måttet Multi-GIQ, men mindre tydliga i deras förhållande till maskulinitet/femininitet enligt måttet BSRI.

De flesta deltagarna definierar sig som ciskvinnor och cismän, något som motsvaras i deras svar på Multi-GIQs Känna sig som kvinna/man. Transpersoner/ickebinära befinner sig i högre utsträckning mellan eller bortom en binär könsuppfattning. Detta visar att deltagarnas självdefinierade könsidentitet har viss överensstämmelse med könsidentitet så som det mäts med både Multi-GIQ. Det är dock värt att notera att de tydliga skillnader mellan grupperna i hur mycket en känner sig som kvinna respektive som man *inte* är fullständigt kategoriska i våra resultat: Det finns en spridning som resulterar i ett överlapp i hur mycket en känner sig som kvinna respektive som man i samtliga tre grupper. En spridning finns också i hur deltagarna förhåller sig till stereotyp maskulina eller feminina attribut på så sätt att ciskvinnor inte enbart befinner sig i feminin sex-typed gruppen och cismän inte enbart befinner sig i maskulin sex-typed gruppen. Således bör det ej förutsättas att alla som identifierar sig på ett visst sätt har samma upplevelse av sin könsidentitet.

Förekomsten av könsinkongruens i vårt urval och samvariation med självdefinierad könsidentitet

Resultaten av analyserna visar en förekomst av könsinkongruens i samtliga tre könsgrupper, både vad gäller missnöje med det juridiska kön en tilldelats vid födseln/önskan om att ha blivit tilldelad ett annat juridiskt kön, samt vad gäller att behöva anstränga sig för att vara kvinna eller man (performativitet). Resultatet adderar således till det fåtalet studier som undersöker förekomsten av den här typen av upplevelser i en icke-klinisk population (Bailey et al., 2000; Lai et al., 2010; Joel et al., 2014). Att mäta könsidentitet på ickebinärt sätt har dock bara gjorts i en tidigare studie (Joel et al., 2014).

Förekomsten av könsinkongruenta upplevelser är föga oväntat signifikant högre i den trans-/ickebinära könsgruppen jämfört med ciskvinno- och cismansgruppen, med stora

effektstorlekar. Slutsatsen dras att könsinkongruenta upplevelser, såsom att inte känna sig som en äkta man, att känna sig missnöjd med sin kvinnliga kropp eller att önska att en hade ett annat juridiskt tilldelat kön visserligen samvarierar tydligt signifikant med självdefinierad könsidentitet, *men* att de inte är unika för personer med trans- eller ickebinär könsidentitet. Upplevelser av att behöva anstränga sig för att vara sitt juridiskt tilldelade kön förekommer i samtliga könsgrupper, och i högre utsträckning jämfört med upplevelser av att vara missnöjd med sitt juridiskt tilldelade kön, sett till könsgruppernas medelvärden. Dessa högre medelvärden på delskala 3 (*Kvinna/Man som performativitet*) kan tänkas belysa deltagarnas förhållande till rådande könsnormer om hur en kvinna eller man ”bör” vara (se exempelvis Drescher, 2010 eller Bem, 1993) i deltagarnas omgivning eller i samhället i stort, och skulle kunna tolkas som ett uttryck för att könsgrupperna känner press att konformera efter normerna.

Förekomsten av könsinkongruenta upplevelser bör betraktas i ljuset av att vårt urval kommer från en icke-klinisk population. Det har tidigare anförts att prevalensen av könsinkongruens är svår att uppskatta eftersom många med denna typ av upplevelser aldrig söker sig till en könsidentitetsmottagning (Aitken et al. 2015; Tebbe & Morabi, 2012). Deltagarna i vår studie tycks reflektera detta: Enbart 36% av deltagarna i könsgruppen ickebinära/transpersoner hade tidigare varit i kontakt med en könsidentitetsmottagning. Det indikerar att könsinkongruenta upplevelser inte är något som enbart upplevs av personer med diagnosen könsdysfori, något som ligger i linje med uppfattningen att könsinkongruens i sig inte behöver innebära ett lidande (5. uppl. American Psychiatric Association, 2013).

Enligt våra resultat tycks könsinkongruens inte heller enbart förekomma hos personer med en ”icke-normativ” könsidentitet, utan förekommer i varierande grad hos cispersoner. Den föreställning som finns kring könsinkongruenta upplevelser som kännetecknande för en minoritet i befolkningen (Larsson et al., 2008) går att ifrågasätta utifrån våra resultat och ligger i linje med nyligen genomförd forskning vilken undersökt förekomsten av könsinkongruens (Caenegem et al., 2015; Kuyper & Wijzen, 2014).

Psykologiska mekanismer som gör att vi tenderar att kategorisera individer utifrån ytliga attribut (se Kahneman & Miller, 1986) förstärker uppfattningen om att transpersoner/ickebinära är aparta från cispersoner. Denna kategoriska uppdelning bidrar sannolikt till det förtryck som transpersoner/ickebinära utsätts för (Ansara & Hegarty, 2014; Davidmann, 2010). Emellertid skulle upplevelser av könsinkongruens kunna vara mer av ett

spektrum där olika aspekter av könsinkongruens är olika mycket närvarande hos olika individer, oberoende av vilket kön en identifierar sig som, liknande hur könsinkongruens har undersökts av Deogracias och kollegor (2007) samt Singh och kollegor (2010).

Förhållandet mellan Multi-GIQ och BSRI

De analyser som genomförts gjordes för att undersöka BSRI-kategoriernas och självdefinierad könsidentitets förklaringsvärde gällande variansen i Multi-GIQs kvinno- och mansskala, samt för att undersöka interaktionseffekter mellan könsgroup och tillhörighet i BSRI's kategorier, visar huvudeffekter av självdefinierad könsidentitet på både Multi-GIQs kvinnoskala och mansskala. Självdefinierad könsidentitet förklarar 28,5 % av variansen i Multi-GIQs kvinnoskala och 37 % av variansen i Multi-GIQs mansskala och ger stora effektstorlekar. Detta är i sig ett relativt självklart utfall, och stärker Multi-GIQs begreppsvaliditet, då det innebär att om en individ exempelvis definierar sig som kvinna så är den också mer benägen att känna sig som kvinna i Multi-GIQs kvinnoskala. Det noteras att cismän hade högre medelvärden på Multi-GIQs kvinnoskala än vad transpersoner/ickebinära hade, samt att ciskvinnor hade högre medelvärden på Multi-GIQs mansskala än vad transpersoner/ickebinära hade. Detta kan troligen förklaras av att antalet deltagare med juridiskt tilldelat kön ”man” på Multi-GIQs kvinnoskala är mycket lågt (N=8). Detsamma gäller antalet deltagare med tilldelat juridiskt kön ”kvinna” på Multi-GIQs mansskala (N=18). Att dessa N-tal är låga beror på att övriga deltagare ej inkluderats i analysen eftersom de valt alternativet "*Ej relevant*" på någon av delskalornas frågor. Det är troligt att de deltagare som funnit samtliga frågor relevanta också har en större benägenhet att känna variationer i könsidentitet och könsinkongruens. Diskussion har förts kring huruvida endast deltagare med tilldelat juridiskt kön ”kvinna” skulle ingå i analyserna för Multi-GIQs kvinnoskala, och endast deltagare med tilldelat juridiskt kön ”man” i mansskalans analyser. Vi beslöt emellertid att behålla så mycket data som möjligt i dessa analyser, i syfte att göra jämförelsen med BSRI så fullständig och rättvisande som möjligt.

Tillhörighet i en av BSRI-kategorierna Androgyn, Odifferentierad, Feminin sex-typed eller Maskulin sex-typed kan inte förklara variansen i Multi-GIQs kvinno- eller mansskala. Det finns heller ingen interaktionseffekt mellan självdefinierad könsidentitet och tillhörighet i BSRI's kategorier. Detta tolkas som att BSRI och Multi-GIQ mäter olika aspekter av könsidentitet, något som kan relateras till Wood och Eaglys diskussion kring olika traditioner

i det psykologiska studiet av könsidentitet (2015b). Slutsatsen drogs att det inte är samma sak att känna sig som kvinna och/eller man som att identifiera sig med feminint eller maskulint kodade egenskaper, även om dessa två till viss del kan samvariera, vilket antyds i resultatet av χ^2 -testet för *frågeställning 1b*. Resultatet ligger i linje med den forskning som förespråkar ett mer komplext synsätt på kön, där att identifiera sig med en viss könsidentitet inte behöver vara kopplat till vissa attribut/vissa beteenden (se exempelvis Keener, 2015; Schmader & Block, 2015).

Två hierarkiska multipla regressionsanalyser har använts för att undersöka om hur mycket en identifierar sig med kvinnligt eller manligt kodade attribut kan predicera mycket en känner sig som kvinna eller man, efter att självdefinierad könsidentitet kontrollerats för. De visar att kvinnlig könsidentitet är den starkaste prediktorn för Multi-GIQs kvinnoskala, följt av BSRI's maskulinitetsdimension och manlig könsidentitet. Manlig könsidentitet är den starkaste prediktorn för Multi-GIQs mansskala följt av kvinnlig könsidentitet och BSRI's femininitetsdimension. Som nämnts i diskussionen kring ANOVA-analyserna för *frågeställning 3* var N-talet för cismän på Multi-GIQs kvinnoskala och N-talet för ciskvinnor på Multi-GIQs mansskala mycket låga, vilket begränsar möjligheterna att dra slutsatser kring vad det betyder att exempelvis manlig könsidentitet var en signifikant prediktor för Multi-GIQs kvinnoskala. Självdefinierad könsidentitet förklarar sammanlagt 29.9 % av variansen i Multi-GIQs kvinnoskala och 48.2 % av variansen i Multi-GIQs mansskala. Våra resultat visar även att trans-/ickebinära har en lägre tendens att ha högt på både kvinno- och mansskalan, ett resultat som ligger i linje med de ANOVA-analyser som genomförts för *frågeställning 3*. BSRI's maskulinitets- respektive femininitetsdimension bidrog till en signifikant men liten ökad förklarad varians av motsvarande Multi GIQ-skala, när könsgrupperna kontrollerats för. Denna i sammanhanget lilla procentuella ökning bedöms sakna praktisk relevans. Resultaten belyser återigen att självdefinierad könsidentitet i stor utsträckning påverkar av hur mycket en känner sig som sitt tilldelade juridiska kön, hur mycket könsinkongruens en upplever i förhållande till detta och hur mycket en upplever att en måste anstränga sig för att "vara" eller leva upp till sitt tilldelade juridiska kön, samt att identifikation med kvinnligt eller manligt kodade egenskaper inte säger så mycket om hur mycket en känner sig som kvinna eller man. Att BSRI inte signifikant bidrar till en ökning av den förklarade variansen i Multi-GIQ skulle kunna förklaras av flera saker. En förklaring skulle kunna vara att den svenska versionen av

BSRI är 18 år gammalt och att de attribut/egenskaper BSRI innehåller kanske är något daterade. En annan förklaring skulle kunna vara att vår studies urval var väldigt genusmedvetet (vilket indikeras av det höga intresset för genusfrågor) och på så vis medvetna om vilka attribut som tenderas att tilldelas till kvinnor respektive män, vilket kan ha gjort att de medvetet undvek att låta sig kategoriseras på ett "stereotyp" sätt.

Sammantaget dras slutsatsen att självdefinierad könsidentitet är en viktigare faktor för att förklara variansen i och predicera utfallet i Multi-GIQs skalor, jämfört med BSRI's kategorier. De två måtten kan inte sägas samvariera och slutsatsen dras därmed att de mäter olika aspekter av könsidentitet. Att BSRI och Multi-GIQ båda mäter könsidentitet fast med olika utgångspunkter ligger alltså i linje med Wood och Eaglys (2015b) och Keeners (2015) teorier om könsidentitet som något komplext och som kräver flera olika mätinstrument för att kunna fånga in.

Studiens styrkor och begränsningar

Styrkor med studien är ett stort deltagarantal (N= 823) och i synnerhet ett stort antal personer med transidentitet eller ickebinär könsidentitet (N= 100). Ytterligare en styrka med studien är att en webbenkät användes, då detta är en lämplig metod för att komma åt inre upplevelser och uppfattningar eftersom den ger möjlighet till total anonymitet för deltagarna.

Begränsningar som finns med att använda med en webbenkät rör framförallt kontrollen över datainsamlingen. Det går inte att veta om deltagarna förstått studiens frågor på samma sätt som vid insamling med papper och penna. Utöver detta finns stor risk för selektivt urval och systematiskt bortfall. Så är också fallet i vår studie, där 50.4 % av deltagarna är *Mycket intresserade* av genusfrågor och medelåldern är låg. Intressant att notera är att ciskvinnor och transpersoner är signifikant mer intresserade av genusfrågor jämfört med cismän och att dessa två grupper också upplevde att deras könsidentitet var signifikant viktigare för dem. Detta skulle kunna tolkas som ett uttryck för androcentrism men vi väljer att inte dra några vidare slutsatser. Däremot skulle framtida forskning kunna undersöka detta. Ett bekvämlighetsurval begränsar generaliserbarheten av studiens resultat och det är sannolikt att deltagarnas inställning till studiens ämne påverkat deras motivation att över huvud taget genomföra studien. Den demografiska information som samlats in i pilotstudien kompenserar något för dessa baksidor och stärker studiens ytvaliditet och begriplighet. Vidare kan det nämnas att många av enkätens frågor, särskilt de som ingick i Multi-GIQ, kan ha upplevts

som svåra att besvara. Detta eftersom deltagarna uppmanas förhålla sig både till kvinnlig och manlig könsidentitet, något som skulle kunna uppfattas som förvirrande för i synnerhet cispersoner som kanske inte har reflekterat över könsidentitet tidigare.

Även vissa av våra begreppsliga utgångspunkter går att ifrågasätta. Könsidentitet är ett komplext och mångfacetterat begrepp vars definition är under ständigt pågående diskussion (jfr Keener, 2015). Denna komplexitet är något denna studie har demonstrerat genom en jämförelse mellan Multi-GIQ och BSRI. Dessa två instrument som kan båda sägas mäta könsidentitet, men har, som har konstaterats ovan, mycket liten samvariation. Begreppets komplexa natur gör att vissa aspekter av könsidentitet har fallit utanför ramen för denna studie där beteendemässiga aspekter, könsuttryck och hur typisk en känner sig i förhållande till ens könsidentitet kan nämnas som exempel. Vi rekommenderar att framtida studier på könsidentitet noga definierar vilka aspekter av begreppet som avses mätas.

Det är också möjligt att Multi-GIQ i någon mån fångat upp missnöje med könsnorm snarare än könsinkongruens. Att vara missnöjd med könsnormer är inte nödvändigtvis en upplevelse som indikerar könsinkongruens: En önskan om att tillhöra en annan könskategori än den en för närvarande tillhör kan även ha att göra med avsaknad av privilegier snarare än något relaterat till att olika aspekter av ens könsidentitet inte stämmer överens. Det är antagligen svårt att empiriskt, eller teoretiskt, skapa en avgörande distinktion mellan missnöje med könsnormer kontra könsinkongruens. Detta är icke desto mindre något att ha i åtanke vid en tolkning av våra resultat.

En ytterligare begränsning i de instrument vi använder är att de, trots att de kan sägas mäta könsidentitet på ett icke-binärt vis, likväl tar sin utgångspunkt i upplevelser av att vara kvinna/man respektive maskulinitet/femininitet. Instrumenten kan sägas vara ickebinära i sin utformning, samtidigt som de begränsas av och därmed förhåller sig till ett binärt system. Ytterligare en begränsning på samma område är vårt val att placera alla deltagare med en transidentitet eller ickebinär könsidentitet i samma könsgrupp i analyserna. Att göra denna distinktion var visserligen nödvändigt för att synliggöra en eventuell komplexitet i cispersoners könsidentitet, men riskerar också att ”släta över” de stora inomgruppsliga skillnader som finns i transpersoners/ickebinäras könsidentiteter. Det skulle dock kunna anföras att åtminstone en del av denna komplexitet synliggörs genom denna grupps resultat på Multi-GIQ och BSRI.

Etiska överväganden

Som nämns under metodavsnittet samlar denna studie in känsliga personuppgifter rörande hälsa (t.ex. kontakt med könsidentitetsmottagning) och sexuell läggning. Enkäten var dock fullständigt anonym och därmed föreligger ingen risk för deltagare att få sina uppgifter röjda. I övrigt skulle vissa av frågorna i enkäten kunna upplevas som personliga eller väcka funderingar kring exempelvis könsinkongruens. Vi vill dock mena att frågorna i sig inte är av upprörande karaktär och vi håller för osannolikt att deltagarna skulle ha farit illa av att svara på dem.

Framtida forskning

Detta är den första studie som översatt och använt Multi-GIQ i en svensk kontext. Det finns utrymme för förbättringar av instrumentet i termer av konstruktvaliditet och hur begrepp definieras. Det är nödvändigt med mer tydligt definierade delskalor, vars konstrukt är bättre inringade, samt ett tydliggörande vad gäller Multi-GIQs förhållande till aktuella psykologiska teorier kring könsidentitet och könsinkongruens. Emellertid är det i vår mening ett nytänkande och spännande instrument vars framtida praktiska och teoretiska potential bör undersökas vidare.

Den forskning som i framtiden bedrivs gällande könsidentitet bör i största möjliga mån vara medveten om de variationer som kan finnas i individers könsidentitet. I synnerhet gäller detta psykologisk forskning och forskning gällande vården och bemötande i vården. Att studera könsidentitet utifrån en binär norm riskerar att generera resultat som döljer den nyansrikedom som annars hade kunnat framkomma. Att söka finna en sådan nyansrikedom medför dock utmaningar med tanke på de många olika aspekter som kan sägas rymmas inom begreppet könsidentitet. Vi har i denna studie sökt fånga in några av dessa, men som konstateras ovan finns det viktiga aspekter av könsidentitet som faller utanför ramen för denna studie. I detta utforskande finns stort utrymme för nytänkande. Att exempelvis konstruera ett mått som fångar in fler aspekter av könsidentitet vore ytterst välkommet, förslagsvis något som kan kombinera användningen av självidentifiering med en ingång baserad på egenskaper. Ytterligare en välkommen innovation vore om ett sådant mått kunde finna ett sätt att delvis frångå binära utgångspunkter för att söka fånga upp innehåll och kvalitéer som kan tänkas vara mindre relaterade till de binära könskategorierna. Det är dock viktigt att fortsatt förhålla sig till de binära könskategorierna, då de dessa kan ha betydelse

även för ickebinära personer i termer av identiteter att förhålla sig till (Diamond & Butterworth, 2008). Oavsett metod är det viktigt att forskare definierar vilka aspekter av könsidentitet de tänker sig mäta, hur de mäter dem, och att de är medvetna om eventuella aspekter som faller utanför deras forskningsfrågor. I anslutning till detta är det viktigt att forskare inom psykologi tydligt uttrycker hur deras förståelse av könsidentitet ser ut och vilka teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för denna förståelse. Vi uppmanar också kollegor att vara medvetna om de binära synsätt som präglar både vården och samhället i stort. Genom att motarbeta fördomar och osynliggörande av ickebinära könsidentiteter skulle vi kunna uppnå en mer inkluderande psykologi.

Det vore också önskvärt att fortsatt studera könsinkongruens utifrån andra perspektiv än det för närvarande dominanta kliniska perspektivet. Förekomsten av könsinkongruens är understuderat och vår studie ger inga indikationer på hur vanligt det kan vara i en bredare population. Vi har strävat efter att undersöka två sidor av denna inkongruens (könsinkongruens och könsperformativitet) och det vore onekligen intressant att i framtida forskning sträva efter att fånga upp en större nyansrikedom än den vi har åstadkommit i denna studie. Dessa olika aspekter skulle sedan kunna relateras till varandra såväl som till upplevelser av könsidentitet och andra faktorer såsom exempelvis upplevelse av ens kropp.

Konklusion

Denna studie syftar till att från ett ickebinärt perspektiv undersöka hur könsidentitet och könsinkongruens yttrar sig i en icke-klinisk population. Detta görs på flera olika sätt. Med självskattningsinstrumentet Multi-GIQ undersöks könsidentitet i termer av att känna sig som kvinna respektive man samt olika aspekter av könsinkongruens. Med självskattningsinstrumentet BSRI synliggörs deltagares förhållande till maskulint respektive feminint kodade attribut. Slutligen får deltagarna själva i fritext ange sin könsidentitet. Ytterligare ett syfte med denna studie är att undersöka eventuella samband mellan Multi-GIQ och BSRI. Resultaten visar att det finns en stor överensstämmelse mellan självdefinierad könsidentitet och hur mycket en känner sig som kvinna eller man, och ett betydligt svagare samband mellan självdefinierad könsidentitet och förhållande till maskulinitet och femininitet. Det konstateras även att det inom gruppen ickebinära/transpersoner föreligger en högre förekomst av binaritetsöverskridande upplevelser samt av könsinkongruenta upplevelser. Det är viktigt att understryka att det finns upplevelser av variation i könsidentitet samt upplevelser

av könsinkongruens även hos ciskvinnor och cismän, något som är ett relativt nytt fynd. Gällande jämförelsen mellan BSRI och Multi-GIQ konstateras att de tycks mäta olika aspekter av könsidentitet, något som ligger i linje med de skillnader i teoretisk tradition som finns mellan de två instrumenten. Multi-GIQ kan utifrån vår studies resultat sägas ha en betydligt starkare relation till självdefinierad könsidentitet jämfört med BSRI.

Eftersom en andel av våra deltagare varken definierar sig själva som kvinnor eller män, samt eftersom även vissa cispersoner upplever variationer i sin könsidentitet, ifrågasätter våra resultat den binära, essentialistiska syn på kön som länge varit norm inom psykologin. Våra resultat ifrågasätter även att könsinkongruens skulle vara något som enbart förekommer hos en avvikande minoritet, något som talar för ett behov av ett normaliseringsarbete kring dessa upplevelser. Slutligen belyser våra resultat att könsidentitet är komplext och kan inrymma en rad olika aspekter beroende på teoretisk utgångspunkt. Utifrån detta bör forskning kring kön och könsidentitet på ett teoretiskt såväl som på ett empiriskt plan sträva efter att fånga upp denna nyansrikedom och utveckla förståelsen av vad könsidentitet är och vad könsidentitet innebär för individen. Det är vår förhoppning att vi med denna studie kan bidra med kunskap om hur psykologin i framtiden kan förhålla sig till könsidentitet som något mer komplext och nyanserat och därigenom synliggöra fler upplevelser. Utvecklingen av sådan kunskap och sådana instrument är högst nödvändig för att minska den diskrepans som i nuläget finns mellan psykologisk forskning och individers upplevelser av könsidentitet.

Som exempelvis Parlee (1996) och Ansara och Hegarty (2012) diskuterar lider psykologisk forskning av cisnormativa problem där individer förutsätts konformera till binära kategorier, och där könstillhörighet avgörs av forskare snarare än deltagarna själva. Psykologiforskare bör ställa sig frågan vad det är de tänker sig att kön representerar i ens frågeställningar samt vad det specifika syftet är med att titta på könsligheter eller könsskillnader. I detta bör hänsyn tas till den ej försumbara variation som vi visat finns i upplevelser av könsidentitet. Som exempelvis Ansara och Hegarty (2014) rekommenderar bör forskare låta deltagarna själva definiera sin könsidentitet i fritext. Detta skulle kunna reducera cisnormativa antaganden inom psykologin, samtidigt som det ger en rudimentär förståelse för hur variation i könsidentitet yttrar sig i urvalet ifråga. Psykologisk forskning bör sträva efter att inkludera samtliga individer och att studera dem i all sin nyansrikedom och komplexitet, snarare än att förenklat dela in dem efter på förhand antagna kategorier. Detta eftersom existerande psykologisk variation annars riskerar att negligeras.

Referenser

- Aitken, M., Steensma, T. D., Blanchard, R., VanderLaan, D. P., Wood, H., Fuentes, A., ... Zucker, K. J. (2015). Evidence for an altered sex ratio in clinic-referred adolescents with gender dysphoria. *Journal of Sexual Medicine*, 12(3), 756–763.
doi:10.1111/jsm.12817
- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer?*. Stockholm: Natur och kultur.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5. uppl.). Washington, DC: Author.
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4. uppl.). Washington, DC: Author.
- Ansara, Y. G. & Hegarty, P. (2012). Cisgenderism in psychology: Pathologising and misgendering children from 1999 to 2008. *Psychology and Sexuality*, 3(2), 137-160.
doi:10.1080/19419899.2011.576696
- Ansara, Y. G. & Hegarty, P. (2013). Misgendering in english language contexts: Applying non-cisgenderist methods to feminist research. *International Journal of Multiple Research Approaches*, 7(2), 160-177. doi:10.5172/mra.2013.7.2.160
- Ansara, Y. G. & Hegarty, P. (2014). Methodologies of misgendering: Recommendations for reducing cisgenderism in psychological research. *Feminism & Psychology*, 24(2), 259-270. doi:10.1177/0959353514526217
- Anton, B. S. (2009). Proceedings of the American Psychological Association for the legislative year 2008: Minutes of the annual meeting of the Council of Representatives, February 22-24, 2008, Washington, DC, and August 13 and 17, 2008, Boston, MA, and minutes of the February, June, August, and December 2008 meetings of the Board of Directors. *American Psychologist*, 64(5), 372-453.
doi:10.1037/a0015932
- Bailey, J. M., Dunne, M. P. & Martin, N. G. (2000). Genetic and environmental influences on sexual orientation and its correlates in an Australian twin sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(3), 524–536. doi:10.1037//0022-3514.78.3.524
- Barker, J. & Richards, C. (2015). Further sexualities. I Barker, M. J., & Richards, C. (Red.), *The Palgrave handbook of the psychology of sexuality and gender* [Elektronisk resurs]. (ss. 166-182). doi:10.1057/9781137345899

- Baumeister, R. F. (1988). Should we stop studying sex differences altogether?. *American Psychologist*, 43(12), 1092-1095. doi:10.1037/0003-066X.43.12.1092.b
- Bem, S. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162. doi:10.1037/h0036215
- Bem, S. L. (1977). On the utility of alternative procedures for assessing psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 45(2), 196-205. doi:10.1037/0022-006X.45.2.196
- Bem, S. L. (1979). Theory and measurement of androgyny: A reply to the Pedhazur-Tetenbaum and Locksley-Colten critiques. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(6), 1047-1054. doi:10.1037/0022-3514.37.6.1047
- Bem, S. L. (1993). *The lenses of gender: Transforming the debate on sexual inequality* (ny uppl.). New Haven: Yale University Press.
- Berk, L. E. (2010). *Development through the lifespan*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Blumer, M. C., Ansara, Y. G. & Watson, C. M. (2013). Cisgenderism in family therapy: How everyday clinical practices can delegitimize people's gender self-designations. *Journal of Family Psychotherapy*, 24(4), 267-285. doi:10.1080/08975353.2013.849551
- Bockting, W. (2008). Psychotherapy and the real-life experience: From gender dichotomy to gender diversity. *Sexologies*, 17(4), 211-224. doi:10.1016/j.sexol.2008.08.001
- Bohan, J. S. (1993). Regarding gender: Essentialism, constructionism, and feminist psychology. *Psychology of Women Quarterly*, 17(1), 5-21. doi:10.1111/j.1471-6402.1993.tb00673.x
- Caenegem, E., Wierckx, K., Elaut, E., Buysse, A., Dewaele, A., Nieuwerburgh, F., ... T'Sjoen, G. (2015). Prevalence of gender nonconformity in Flanders, Belgium. *Archives of Sexual Behavior*, 44(5), 1281-1287. doi:10.1007/s10508-014-0452-6
- Capetillo-Ventura, N. C., Jalil-Pérez, S. I. & Motilla-Negrete, K. (2015). Gender dysphoria: An overview. *Medicina Universitaria*, 17(66), 53-58. doi:10.1016/j.rmu.2014.06.001
- Carrera, M., DePalma, R. & Lameiras, M. (2012). Sex/gender identity: Moving beyond fixed and 'natural' categories. *Sexualities*, 15(8), 995-1016. doi:10.1177/1363460712459158
- Davidmann, S. (2010). Beyond borders: Lived experiences of atypically gendered transsexual people. I Hines, S. & Sanger, T. (Red.), *Transgender identities: Towards a social analysis of gender diversity* (ss. 186-207). New York: Routledge.

- Dean, M. & Tate, C. (2016). Extending the legacy of Sandra Bem: Psychological androgyny as a touchstone conceptual advance for the study of gender in psychological science. *Sex Roles*. Advance online publication. doi:10.1007/s11199-016-0713-z
- Deogracias, J. J., Johnson, L. L., Meyer-Bahlburg, H. L., Kessler, S. J., Schober, J. M. & Zucker, K. J. (2007). The gender identity/gender dysphoria questionnaire for adolescents and adults. *Journal of Sex Research*, 44(4), 370-379. Hämtad från <http://www.jstor.org/stable/20620322>
- Diamond, L. & Butterworth, M. (2008). Questioning gender and sexual identity: Dynamic links over time. *Sex Roles*, 59(5), 365-376. doi:10.1007/s11199-008-9425-3
- Drescher, J. (2010). Queer diagnoses: Parallels and contrasts in the history of homosexuality, gender variance, and the diagnostic and statistical manual. *Archives of Sexual Behavior*, 39(2), 427-460. doi:10.1007/s10508-009-9531-5
- Eagly, A. H., Eaton, A., Rose, S., Riger, S. & McHugh, M. (2012). Feminism and psychology: Analysis of a half-century of research on women and gender. *American Psychologist*, 67(3), 211–230. doi:10.1037/a0027260
- Eagly, A. H. & Riger, S. (2014). Feminism and psychology critiques of methods and epistemology. *American Psychologist*, 69(7), 685-702. doi:10.1037/a0037372
- Eagly, A. H. & Wood, W. (2013). The nature–nurture debates: 25 years of challenges in understanding the psychology of gender. *Perspectives on Psychological Science*, 8(3), 340-357. doi:10.1177/1745691613484767
- 1177 Vårdguiden. (2016). Könsidentitet och könsuttryck. Hämtad 2017-03-09 från <https://www.1177.se/Skane/Tema/Sex-och-relationer/Sexuell-laggning---homo-bi-och-hetero/Konsidentitet-och-konsuttryck/?ar=True>
- Folkhälsomyndigheten. (2016). *Rätten till hälsa: Hur normer och strukturer inverkar på transpersoners upplevelser av sexuell hälsa*. (Artikelnummer 16045). Hämtad från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/24232/ratten-halsa-16045-webb.pdf>
- Forbes, A. (2014). A [short] primer on lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer [LGBTQ] culture in America. *Jury Expert*, 26(1), 15-23. Hämtad från http://www.thejuryexpert.com/wp-content/uploads/1402/JuryExpert_1402_LGBTQ.pdf

- Frisén, L., Söder, O., Rydelius, P-A. (2017). Kraftig ökning av könsdysfori bland barn och unga: Tidigt insatt behandling ger betydligt bättre prognos. *Läkartidningen*, 114, 1-6. Hämtad från <http://lakartidningen.se/EditorialFiles/MY/%5bEFMY%5d/EFMY.pdf>
- Gaucher, D., Friesen, J. & Kay, A. C. (2011). Evidence that gendered wording in job advertisements exists and sustains gender inequality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 109-128. doi:10.1037/a0022530
- Germon, J. E. (2009). *Gender: A genealogy of an idea* [Elektronisk resurs]. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gustafsson Sendén, M., Bäck, E. A. & Lindqvist, A. (2015). Introducing a gender-neutral pronoun in a natural gender language: the influence of time on attitudes and behavior. *Frontiers in Psychology*, 6, 893. doi:10.3389/fpsyg.2015.00893
- Hare-Mustin, R. & Marecek, J. (1994). Asking the right questions: Feminist psychology and sex differences. *Feminism & Psychology*, 4(4), 531-537. doi:10.1177/0959353594044007
- Hegarty, P. (2006). Undoing androcentric explanations of gender differences: Explaining 'The effect to be predicted'. *Sex Roles*, 55(11), 861-867. doi:10.1007/s11199-006-9139-3
- Hegarty, P. & Buechel, C. (2006). Androcentric reporting of gender differences in APA journals: 1965-2004. *Review of General Psychology*, 10(4), 377-389. doi:10.1037/1089-2680.10.4.377
- Hill, H. (2007). *Befria mannen!: Idéer om förtryck, frigörelse och förändring hos en svensk mansrörelse under 1970- och tidigt 1980-tal*. Umeå: h:ström - Text & kultur.
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60(6), 581-592. doi:10.1037/0003-066X.60.6.581
- Joel, D., Tarrasch, R., Berman, Z., Mukamel, M. & Ziv, E. (2014). Queering gender: Studying gender identity in 'normative' individuals. *Psychology & Sexuality*, 5(4), 291-321. doi:10.1080/19419899.2013.830640
- Kahneman, D. & Miller, D. (1986). Norm theory. Comparing reality to its alternatives. *Psychological Review*, 93(2), 136-153. doi:10.1037/0033-295X.93.2.136
- Keener, E. (2015). The complexity of gender: It is all that and more....In sum, it is complicated. *Sex Roles*, 73(11), 481-489. doi:10.1007/s11199-015-0542-5
- Kimmel, M. (2011). *The gendered society* (4. uppl.). New York: Oxford University Press.

- Kohlberg, L. (1966). A cognitive-developmental analysis of children's sex-role concepts and attitudes. I Maccoby, E. E., & D'Andrade, R. G. (Red.), *The development of sex differences*. (ss. 82-174). Stanford, CA: Stanford University Press.
- Kulturdepartementet. (2014). En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Hämtad 2017-03-09 från <http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2014/01/en-strategi-for-lika-rattigheter-och-mojligheter-oavsett-sexuell-laggning-konsidentitet-eller-konsuttryck/>
- Kuyper, L. & Wijsen, C. (2014). Gender identities and gender dysphoria in the Netherlands. *Archives of Sexual Behavior*, 43(2), 377-385. doi:10.1007/s10508-013-0140-y
- Lai, M.-C., Chiu, Y.-N., Gadow, K. D., Gau, S. S.-F. & Hwu, H.-G. (2010). Correlates of gender dysphoria in Taiwanese university students. *Archives of Sexual Behavior*, 39(6), 1415–1428. doi:10.1007/s10508-009-9570-y
- Larsson, S., Lilja, J. & Fossum, B. (2008). *En kort introduktion till rapporten "Vem får man vara i vårt samhälle?: Om transpersoners psykosociala situation och psykiska hälsa"* (Artikelnummer FHI080241). Hämtad från folkhälsomyndighetens webbplats: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/v/Vem-far-man-vara-i-vart-samhalle-En-kort-introduktion/>
- Lindqvist, A., Gustafsson Sendén, M. & Bäck, E. (2016). Vem tycker om hen? *Språk och stil*, 26, 101-129. Hämtad från <http://lup.lub.lu.se/record/49ed3d6a-9a53-4286-b2f8-b7de0fb797a4>
- Locksley, A. & Colten, M. (1979). Psychological androgyny: A case of mistaken identity?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(6), 1017-1031. doi:10.1037//0022-3514.37.6.1017
- Lucal, B. (1999). What it means to be gendered me: Life on the boundaries of a dichotomous gender system. *Gender and Society*, 13(6). 781-797. Hämtad från http://www.jstor.org/stable/190440_
- Luhtanen, R. & Crocker, J. (1992). A collective self-esteem scale: Self-evaluation of one's social identity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 302-318. doi:10.1177/0146167292183006
- Magnusson, E. (2003). *Psykologi och kön: Från könsskillnader till genusperspektiv*. Stockholm: Natur och kultur.

- Magnusson, E. & Marecek, J. (2010). *Genus och kultur i psykologi: Teorier och tillämpningar*. Stockholm: Natur och Kultur.
- McGeeney, E. & Harvey, L. (2015). Cisgender-living in the gender assigned at birth. I Barker, M. J. & Richards, C. (Red.), *The Palgrave handbook of the psychology of sexuality and gender* [Elektronisk resurs]. (ss. 149-165). doi:10.1057/9781137345899
- McLemore, K. A. (2014). Experiences with misgendering: Identity misclassification of transgender spectrum individuals. *Self and Identity* 14(1), 51-74.
doi:10.1080/15298868.2014.950691
- McLemore, K. A. (2016). A minority stress perspective on transgender individuals' experiences with misgendering. *Stigma and Health*. Advance online publication.
doi:10.1037/sah0000070
- Miller, D. T., Taylor, B. & Buck, M. L. (1991). Gender gaps: Who needs to be explained?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(1), 5-12. doi:10.1037/0022-3514.61.1.5
- Mitchell, M. & Howarth, C. (2009). *Trans research review* (Report No. 27). Hämtad från Equality and Human Rights Commissions webbplats:
https://www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/research_report_27_trans_research_review.pdf
- Nadal, K. L. (2013). *That's so gay!: Microaggressions and the lesbian, gay, bisexual, and transgender community* [Elektronisk resurs]. Washington, DC: American Psychological Association. doi:10.1037/14093-000
- Norton, A. & Herek, G. (2013). Heterosexuals' attitudes toward transgender people: Findings from a national probability sample of U.S. adults. *Sex Roles*, 68(11), 738-753.
doi:10.1007/s11199-011-0110-6
- Pallant, J. (2013). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS*. Maidenhead: McGraw-Hill.
- Parlee, M. B. (1996). Situated knowledges of personal embodiment: Transgender activists' and psychological theorists' perspectives on 'sex' and 'gender'. *Theory & Psychology*, 6(4), 625-645. doi:10.1177/0959354396064005
- Persson, R. S. (1999). *Exploring the meaning of gender: Evaluating and revising the Bem Sex-Role Inventory (BSRI) for a Swedish research context (BSRI-SE)* (INSIKT

- 1999:1). Hämtad från Jönköping University Librarys webbplats: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:308066/FULLTEXT01.pdf>
- Richards, C., Bouman, W. P., Seal, L., Barker, M. J., Nieder, T. O. & T'Sjoen, G. (2016). Non-binary or genderqueer genders. *International Review of Psychiatry*, 28(1), 95-102. doi:10.3109/09540261.2015.1106446
- Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (2015). Begreppsordlista. Hämtad 2017-03-09 från <http://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>
- Risman, B. (1998). *Gender vertigo: American families in transition*. New Haven: Yale University Press.
- Roth, N., Boström, G. & Nykvist, K. (2006). *Hälsa på lika villkor?: Hälsa och livsvillkor bland hbt-personer* (FHI 2006:08). Hämtad från folkhälsomyndighetens webbplats: https://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/21469/HBT_web.pdf
- Schmader, T. & Block, K. (2015). Engendering identity: Toward a clearer conceptualization of gender as a social identity. *Sex Roles*, 73(11), 474-480. doi:10.1007/s11199-015-0536-3
- Shields, S. (2008). Gender: An intersectionality perspective. *Sex Roles*, 59(5), 301-311. doi:10.1007/s11199-008-9501-8
- Singh, D., Deogracias, J. J., Johnson, L. L., Bradley, S. J., Kibblewhite, S. J., Owen-Anderson, A., ... Zucker, K. J. (2010). The gender identity/gender dysphoria questionnaire for adolescents and adults: Further validity evidence. *Journal of Sex Research*, 47(1), 49-58. doi:10.1080/00224490902898728
- Stark, A. (2008). Don't disturb the men: A viable gender-equal strategy? I Kabeer, N., Stark, A. & Magnus, E. (Red.), *Global perspectives on gender equality: Reversing the gaze*. (ss. 229-244). New York: Routledge.
- Statistiska Centralbyrån. (2004). *Frågebank över bakgrundsfrågor i postenkätundersökningar*. (2004:2). Hämtad från http://www.scb.se/statistik/BE/OV9999/2004A01/OV9999_2004A01_BR_BE96ST0402.pdf
- Tebbe, E. & Moradi, B. (2012). Anti-transgender prejudice: A structural equation model of associated constructs. *Journal of Counseling Psychology*, 59(2), 251-261. doi:10.1037/a0026990

- Tee, N. & Hegarty, P. (2006). Predicting opposition to the civil rights of trans persons in the United Kingdom. *Journal of Community & Applied Social Psychology, 16*(1), 70-80. doi:10.1002/casp.851
- Twenge, J. M. (1997). Changes in the masculine and feminine traits over time: A meta-analysis. *Sex Roles, 36*(5), 305-325. doi:10.1007/BF02766650
- Vonk, R. & Ashmore, R. D. (2003). Thinking about gender types: Cognitive organization of female and male types. *British Journal of Social Psychology, 42*(2), 257-280. doi:10.1348/014466603322127247
- West, C. & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender and Society, 1*(2). 125-151. doi:10.1177/0891243287001002002
- Westbrook, L. & Saperstein, A. (2015). New categories are not enough: Rethinking the measurement of sex and gender in social surveys. *Gender and Society, 29*(4), 534-560. doi:10.1177/0891243215584758
- Westbrook, L. & Schilt, K. (2014). Doing gender, determining gender: Transgender people, gender panics, and the maintenance of the sex/gender/sexuality system. *Gender & Society, 28*(1), 32-57. doi:10.1177/0891243213503203
- Wood, W. & Eagly, A. (2015a). Authors' reply: Commentaries on Wood & Eagly's (2015) "Two traditions of research on gender identity". *Sex Roles, 73*(11), 497-501. doi:10.1007/s11199-015-0553-2
- Wood, W. & Eagly, A. (2015b). Two traditions of research on gender identity. *Sex Roles, 73*(11), 461-473. doi:10.1007/s11199-015-0480-2

Bilaga 1. Multi-Gender Identity Questionnaire.

Nedan följer vår översättning av Multi-GIQ i sin helhet. I enkäten var frågorna ej numrerade och var grupperade efter tema, varefter dessa grupper randomiserades.

Instruktioner

Du kommer nu att få ta ställning till ett antal påståenden. En del av dessa kan kännas **annorlunda**. Försök trots detta att besvara dem **så ärligt som möjligt** utifrån din upplevelse. Vi ber dig att svara på **samtliga** påståenden.

Ange alternativet "**Ej relevant**" om du tycker att de övriga svarsalternativen inte är relevanta i förhållande till **din** könsidentitet.

Med könsidentitet menas: Din personliga upplevelse av vilket kön du tillhör.

1. Har du känt dig tillfreds med att vara kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
2. Har du känt dig tillfreds med att vara man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
3. Har du sett på dig själv som kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
4. Har du sett på dig själv som man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
5. Har du känt att du behövt anstränga dig för att vara kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
6. Har du känt att du behövt anstränga dig för att vara man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
7. Har du känt ett tryck från omgivningen på att vara en "riktig" kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
8. Har du känt ett tryck från omgivningen på att vara en "riktig" man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
9. Har du känt att du inte är en "äkta" kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
10. Har du känt att du inte är en "äkta" man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant

11. När du varit i ett varuhus för att köpa kläder till dig själv, har du handlat mestadels i den avdelning som är avsedd för ditt biologiska kön?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
12. Har du haft på dig kläder som är avsedda för ett annat kön än ditt biologiska?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
13. Har du känt dig mer som en man än som en kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
14. Har du känt dig mer som en kvinna än som en man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
15. Har du emellanåt känt dig mer som en man och emellanåt mer som en kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
16. Har du känt att du befinner dig mellan att vara man och att vara kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
17. Har du emellanåt känt att du varken är man eller kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
18. Har du känt att du inte har så mycket gemensamt med kvinnor?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
19. Har du känt att du inte har så mycket gemensamt med män?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
20. Har du känt att du inte har något gemensamt med varken män eller kvinnor?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
21. Har du känt att det är/skulle vara bättre för dig att leva som man än som kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
22. Har du känt att det är/skulle vara bättre för dig att leva som kvinna än som man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid
23. Har du haft en önskan eller längtan efter att vara man?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
24. Har du haft en önskan eller längtan efter att vara kvinna?
Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant
25. Om det var möjligt för dig att födas på nytt, hade du då velat födas som man?
Nej, I viss utsträckning, I stor utsträckning, Osäker, Bryr mig inte
26. Om det var möjligt för dig att födas på nytt, hade du då velat födas som kvinna?
Nej, I viss utsträckning, I stor utsträckning, Osäker, Bryr mig inte
27. Hur ofta har du bett andra använda ett manligt pronomen när de refererar till dig?

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid

28. Hur ofta har du bett andra använda ett kvinnligt pronomen när de refererar till dig?

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid

29. Hur ofta har du bett andra använda ett könsneutralt pronomen när de refererar till dig?

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid

30. Har du tyckt illa om din kropp för att den är en kvinnokropp?

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant

31. Har du tyckt illa om din kropp för att den är en manskropp?

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant

32. Har du besvärats av att behöva kryssa i rutan "kvinna" i blanketter? (t ex sjukvård, undersökningar)

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant

33. Har du besvärats av att behöva kryssa i rutan "man" i blanketter? (t ex sjukvård, undersökningar)

Aldrig, Sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Ej relevant

Bilaga 2. Delskalor och items i Multi-GIQ

	Items som ingår	Intern reliabilitet	Medelvärden för könsgrupperna* (standardavvikelse inom parentes)
Delskala 1: Känna sig som kvinna/man	<i>Känna sig som kvinna: 3, 14</i>	$r = 0.86$	M: 1.14, (0.36) K: 4.61, (0.65) T: 2.71, (1.21)
	<i>Känna sig som man: 4, 13</i>	$r = 0.89$	M: 4.55 (0.77) K: 1.2, (0.45) T: 2.46, (1.2)
Delskala 2: Upplevd könsinkongruens som kvinna/man	<i>Upplevd könsinkongruens som juridisk kvinna: 1 (omvänd), 21, 23, 30, 32.</i>	$\alpha = 0.78$	K: 1.68, (0.56) T: 2.93, (0.95)
	<i>Upplevd könsinkongruens som juridisk man: 2 (omvänd), 22, 24, 31, 33</i>	$\alpha = 0.88$	M: 1.49, (0.48) T: 3.44, (1.09)
Delskala 3: Kvinna eller man som performativitet	<i>Kvinna som performativitet: 5, 7, 9</i>	$\alpha = 0.69$	K: 2.17, (0.84) T: 3.01, (0.83)
	<i>Man som performativitet: 6, 8, 10</i>	$\alpha = 0.72$	M: 2.05, (0.88) T: 2.93, (1.04)

Ytterligare items	15, 16, 17, 20		
Kvinnoskala (samtliga kvinno- delskalor)	3, 14, 1 (omvänd), 21, 23, 30, 32, 5, 7, 9	$\alpha = 0.82$	41.13, (6.33)
Mansskala (samtliga mans-delskalor)	4, 13, 2 (omvänd), 22, 24, 31, 33, 6, 8, 10	$\alpha = 0.80$	41.15, (6.95)
Strukna items	18, 19, 25, 26, 11, 12, 27, 28, 29		

Not. * M= cismän, K= ciskvinnor, T= transpersoner/ickebinära